

احادیثی در فضایل خلفای راشدین

تهیه‌کننده:

احمد بن عباس بن علی

عنوان کتاب:

احادیثی در فضایل خلفای راشدین

تهیه کننده:

احمد بن عباس بن علی

موضوع:

حدیث و سنت - متون احادیث - احادیث نبوی

نوبت انتشار:

اول (دیجیتال)

تاریخ انتشار:

دی (جدی) ۱۳۹۴ شمسی، ربیع الأول ۱۴۳۷ هجری

منبع:



این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaislam.com

www.mowahed.com



contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

أ	فهرست مطالب
۱	مقدمه
۳	خلفای راشدین المهدیین <small>علیهم السلام</small>
۷	ابوبکر الصدیق <small>رضی الله عنه</small>
۳۷	عمر فاروق <small>رضی الله عنه</small>
۵۷	عثمان <small>رضی الله عنه</small>
۷۹	علی <small>رضی الله عنه</small>

مقدمه

الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا. والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه. أما بعد،

صفحات تاریخ اسلام به مشیت الله تعالی بگونه‌ای رقم زده شد که بعد از وفات رسول الله ﷺ، بهترین اصحاب او به خلافت برسند تا از اسلام نوپا در قبال اعداء الله و رسولش دفاع کنند و ایادی این معاندین را قطع نمایند. خلفای راشدین المهدیین علیهم السلام در انجام این وظیفه خوش درخشیدند و علاوه بر جهاد با اعداء داخلی از مرتدین و مدعیان کذاب رسالت، توانستند ملک خبیث صاحب آن یدی که رساله رسول الله ﷺ را پاره کرده بود را بر باد دهند و مردم مملکت فارس را از این یوغ ظلم و جور آزاد و رها سازند و تعالیم الهی اسلام را بر آنان عرضه دارند تا هرکس که خواهد از شرک مجوسی دست کشد و بر توحید اسلامی مشرف شود. و همین خلفای راشدین المهدیین علیهم السلام بودند که در زمان خلافت آنان و به امرشان هیمنه روم فرو ریخت و همانان مسلمین را برای اسقاط بنیان حکومت‌ها و حکام ظالم، متحد و جمع کردند تا ندای اسلام بر اسماع خلق عالم برسد تا بر آنان اختیار دیگری بنام اسلام در سعادت دنیوی و اخروی مهیا گردد.

حال ما قصد داریم که به شخصیت آن صالحین از بین احادیثی که درباره آنان نقل شده است معرفت یابیم و به اعمال و اقوال آنان علم پیدا کنیم. لازم الذکر است احادیثی که در باره خلفای راشدین المهدیین علیهم السلام روایت شده‌اند زیاد هستند ولی ما بدلیل اعتباری که کتب صحاح سته دارند این شاء الله به نقل احادیثی از این کتب خواهیم پرداخت.

احمد بن عباس بن علی

نهم سوال هزار و چهارصد و بیست و هشت (۱۴۲۸/۱۰/۹هـ)

خلفای راشدین المهديين ﷺ

«حدثنا أحمد بن حنبل أخبرنا الوليد بن مسلم أخبرنا ثور بن يزيد، حدثني خالد بن معدان، حدثني عبد الرحمن بن عمرو السلمي وحجر بن حجر قالاً: أتينا العرباض بن سارية، وهو ممن نزل فيه: ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ [التوبة: ٢٩]. فَسَلَمْنَا وَقُلْنَا أَتَيْتَاكَ زَائِرِينَ وَعَائِدِينَ وَمُقْتَبِسِينَ، فَقَالَ الْعَرْبَاضُ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَوَعظَنَا مَوْعِظَةً بليغةً ذرقت منها العيون ووجلت منها القلوب، فقال قائلاً: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَأَنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُودِعٍ فَمَاذَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا؟ فَقَالَ: أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسِرِّي اخْتِلافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ». [سنن أبي داود: لسليمان بن الأشعث السجستاني، كتاب السنة، باب في لزوم السنة].

«از حجر بن حجر روایت شده که گفت: نزد عرباض بن ساریه آمدم و او کسی است که آیه: ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ [التوبة: ٩٢] .. نازل شده است. به او سلام کردیم و گفتیم: نزد تو آمده ایم که تو را زیارت و عیادت کنیم و علم و حدیث اقتباس نماییم.

۱- ترجمه: «و [نیز] بر آنان که چون به نزدت آیند تا [بر مرکبی] سوارشان کنی، گویی چیزی نمی یابم که شما را بر آن سوار کنم، [گناهی نیست]».

عرباض گفت: روزی رسول الله ﷺ بر ما صلوات خواند بعد رو به ما کرد و ما را موعظه نمود. موعظه بلیغی که اشک را بر چشم‌ها جاری ساخت و قلب‌ها را به ترس و لرزش انداخت. شخصی گفت: یا رسول الله! این موعظه وداع است پس ما را به چه چیز امر می‌کنی؟ رسول الله ﷺ گفت: شما را به تقوای الهی توصیه می‌کنم و اینکه بشنوید و اطاعت کنید حتی اگر از بنده‌ای حبشی باشد. هرکس از شما زندگیش بعد از من ادامه یابد اختلاف زیادی را خواهد دید پس بر شما است (عمل به) سنت من و سنت خلفای راشدین المهدیین. به آن متمسک شوید و با دندان‌هایتان آن را بگیرید و از محدثات امور برحذر باشید که هر محدثه‌ای بدعت است و هر بدعتی ضلالت است. [سُنُّ أَبِي دَاوُدَ: لُسَلِيمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السَّجِسْتَانِيِّ، كِتَابُ السَّنَةِ، بَابُ فِي لَزُومِ السُّنَّةِ].

رسول الله ﷺ می‌گوید که: در اختلافات زیادی که بعد از او بروز خواهند کرد بر مسلمین است که به سنت او و سنت خلفای راشدین المهدیین عمل کنند. گرفتن با دندان کنایه از با قدرت گرفتن است و محدثه به امور جدیدی گویند که در شریعت وجود ندارد.

«وَأَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشِبٍ الْمَعَنِيِّ جَمِيعاً عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُمَهَانَ عَنْ سَفِينَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: خِلَافَةُ النَّبِيِّ ثَلَاثُونَ سَنَةً ثُمَّ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُلْكَ مَنْ يَشَاءُ، أَوْ مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ». [سُنُّ أَبِي دَاوُدَ: لُسَلِيمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السَّجِسْتَانِيِّ، كِتَابُ السَّنَةِ، بَابُ فِي الْخُلَفَاءِ].

«از سفینه روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: خلافت نبوت سی سال است بعد الله ملکش را بر هرکس که خواهد بدهد یا هرکس را که خواهد ملک گرداند». [سُنُّ أَبِي دَاوُدَ: لُسَلِيمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السَّجِسْتَانِيِّ، كِتَابُ السَّنَةِ،

باب فی الخلفاء].

مدت خلافت خلفای راشدین المهدیین ﷺ سی سال بوده است، و حدیث بیان می‌کند که این چهار نفر خلیفه نبی ﷺ محسوب می‌شده‌اند. بعضی گویند که مدت کوتاه خلافت حسن بن علی رضی الله عنهما نیز در این خلافت سی ساله داخل است. والله أعلم.

«حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مِسْمَارٍ الْمُرْزِيّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنِ مُوسَى بْنِ يَعْقُوبَ، عَنْ عُمَرُو بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ حَدَّثَهُ فِي نَفَرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: عَشْرَةٌ فِي الْجَنَّةِ: أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ، وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَلِيٌّ وَعُثْمَانُ وَالزَّبِيرُ وَطَلْحَةُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ وَأَبُو عُبَيْدَةَ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَاصٍ (قَالَ فَعَدَّ هَؤُلَاءِ التَّسْعَةَ وَسَكَتَ عَنِ الْعَاشِرِ) فَقَالَ الْقَوْمُ: نَشُدُّكَ اللَّهُ يَا أَبَا الْأَعْمُورِ مِنَ الْعَاشِرِ؟ قَالَ: نَشُدُّمُونِي بِاللَّهِ أَبُوالْأَعْمُورِ فِي الْجَنَّةِ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ،

باب مناقب عبد الرحمن بن عوف بن عبد عوف الزهري ﷺ].

«از حمید بن عبدالرحمن از سعید بن زید روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: ده نفر در جنت هستند: ابوبکر در جنت است و عمر در جنت است و علی و عثمان و زبیر و طلحه و عبدالرحمن و ابوعبیده و سعد بن ابی وقاص (در جنت هستند). حمید گوید: سعید بن زید این نه نفر را اسم برد و از گفتن نفر دهم ساکت شد. قوم گفتند: تو را به الله قسم می‌دهیم یا ابوالاعور (سعید بن زید) نفر دهم کیست؟ گفت: مرا به الله قسم دادید. ابوالاعور در جنت است». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنِ

رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، باب مناقب عبد الرحمن بن عوف بن عبد عوف الزهري ﷺ].

این عده از اصحاب رسول الله ﷺ به عشره مبشره معروفند یعنی کسانی که رسول الله ﷺ آن‌ها را به جنت بشارت داده است. البته رسول الله ﷺ افراد دیگری را نیز به جنت وعده داده بود ولی در این حدیث مشخصاً ده نفر را ذکر می‌کند. این ده نفر همانطور که در حدیث فوق اسم برده شده‌اند عبارتند از: ابوبکر بن ابی قحافه، عمر بن خطاب، عثمان بن عفان، علی بن ابی طالب، زبیر بن عوام، طلحة بن عبیدالله، عبدالرحمن بن عوف، ابو عبیده جراح، سعد بن ابی وقاص و سعید بن زید رضی الله عنهم.

ابوبكر الصديق رضي الله عنه

«قالت عائشة وأبو سعيد وابن عباس رضي الله عنهم: وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ مَعَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِي الْغَارِ». [صحيح البخاري: لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب المهاجرين وفضلهم].

«عائشه و ابوسعيد و ابن عباس رضي الله عنهم گویند: ابوبكر همراه نبی صلى الله عليه وسلم در غار بود».

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اشْتَرَى أَبُو بَكْرٍ رضي الله عنه مِنْ عَازِبِ رَحْلًا بِثَلَاثَةِ عَشَرَ دِرْهَمًا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعَازِبِ مِرِ الْبَرَاءِ فَلْيَحْمِلْ إِلَيَّ رَحْلِي. فَقَالَ عَازِبٌ لَا حَتَّى تُحَدِّثَنَا كَيْفَ صَنَعْتَ أَنْتَ وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ خَرَجْتُمَا مِنْ مَكَّةَ وَالْمُشْرِكُونَ يَطْلُبُونَكُمْ قَالَ ارْتَحَلْنَا مِنْ مَكَّةَ، فَأَحْيَيْنَا أَوْ سَرَيْنَا لَيْلَتَنَا وَيَوْمَنَا حَتَّى أَظْهَرْنَا وَقَامَ فَائِمُ الظَّهِيرَةِ، فَرَمَيْتُ بِبَصْرِي هَلْ أَرَى مِنْ ظِلِّ فَاوِي إِلَيْهِ، فَإِذَا صَخْرَةٌ أَتَيْتُهَا فَنَظَرْتُ بَقِيَّةَ ظِلِّ لَهَا فَسَوَّيْتُهُ، ثُمَّ فَرَشْتُ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِيهِ، ثُمَّ قُلْتُ لَهُ اضْطَجِعْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ. فَاضْطَجَعَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم ثُمَّ انْطَلَقْتُ أَنْظُرُ مَا حَوْلِي، هَلْ أَرَى مِنَ الطَّلَبِ أَحَدًا فَإِذَا أَنَا بِرَاعِي عَنَمٍ يَسُوقُ عَنَمَهُ إِلَى الصَّخْرَةِ يُرِيدُ مِنْهَا الذِّي أَرَدْنَا، فَسَأَلْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلَامُ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَاهُ فَعَرَفْتُهُ. فَقُلْتُ هَلْ فِي عَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ قَالَ نَعَمْ. قُلْتُ: فَهَلْ أَنْتَ حَالِبٌ لَبَنًا قَالَ: نَعَمْ. فَأَمَرْتُهُ فَأَعْتَقَلَ شَاءَ مِنْ عَنَمِهِ، ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ صَرْعَهَا مِنَ الْغُبَارِ، ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ كَفَّيْهِ، فَقَالَ: هَكَذَا صَرَبَ إِحْدَى كَفَّيْهِ بِالْأُخْرَى فَحَلَبَ لِي كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ، وَقَدْ جَعَلْتُ لِرَسُولِ

اللَّهِ ﷻ إِدَاوَةً عَلَىٰ فَمَهَا خِرْقَةً، فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّيْنِ حَتَّىٰ بَرَدَ أَسْفَلُهُ، فَأَنْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَوَافَقْتُهُ قَدِ اسْتَيْقَظَ، فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيْتُ ثُمَّ قُلْتُ قَدْ أَنْ الرَّحِيلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «بَلَىٰ». فَأَرْحَلْنَا وَالْقَوْمُ يَطْلُبُونَا، فَلَمْ يُدْرِكْنَا أَحَدٌ مِنْهُمْ غَيْرُ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ جُعْشِمٍ عَلَى فَرَسٍ لَهُ. فَقُلْتُ هَذَا الظَّلْبُ قَدْ لَحِقَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ: «لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا».

[صحیح البخاری لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب المهاجرين وفضلهم].

«از براء بن عازب روایت شده که گفت: ابوبکر رضی الله عنه از عازب، رحلی (جهاز شتر) به سیزده درهم خرید. ابوبکر به عازب گفت: به براء بگو رحل را برای من بیاورد. عازب گفت: نمی‌گویم تا اینکه بگویی تو و رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چه کردید وقتی که از مکه خارج شدید در حالی که مشرکین در طلب شما بودند؟ ابوبکر گفت: از مکه به راه افتادیم و شب را زنده داشتیم یعنی شب و روز را حرکت کردیم تا اینکه ظهر شد. به اطراف نگاه کردم تا بینم آیا سایه‌ای برای مأوی وجود دارد. صخره‌ای را دیدم و به سمت آن حرکت کردم و محل سایه را صاف نمودم و برای نبی صلی الله علیه و آله و سلم فراشی انداختم و به او گفتم: اضطجاع کن یا نبی الله. پس نبی صلی الله علیه و آله و سلم اضطجاع کرد و من رفتم تا اطراف را نظاره کنم که احدی در طلب ما نیامده باشد. یک چوپانی را دیدم که گوسفندانش را به سمت صخره می‌راند و او نیز مثل ما در طلب سایه بود. از او سؤال کردم: برای چه کسی هستی ای غلام؟ گفت: برای رجلی از قریش. اسم او را گفت و او را شناختم و گفتم: آیا در گوسفندان شیر وجود دارد؟ گفت: بله. گفتم: آیا برای ما شیر می‌دوشی؟ گفت: بله. به او گفتم که: گوسفندی را بگیرد بعد گفتم که: پستان گوسفند را از غبار تمیز کند بعد گفتم که: دستانش را نیز از غبار تمیز کند. گفت: هکذا، و دستش را به

دست دیگرش زد و مقداری شیر دوشید. برای رسول الله صلی الله علیه و آله ظرفی قرار داده بودم که بر درش پارچه‌ای بود. بر شیر ریختم تا زیر آن خنک شود و با آن نزد نبی صلی الله علیه و آله آمدم و دیدم که بیدار شده است. گفتم: بنوش یا رسول الله! پس نوشید تا سیر شد. گفتم: آیا زمان حرکت فرا رسیده یا رسول الله؟ گفت: بلی. حرکت کردیم و قوم (مشرکین) در طلب ما بودند ولی ما را احدی از آنها نیافت غیر از سراقه بن مالک بن خشعم که سوار بر اسب بود. گفتم: این مرد در طلب ما آمده و به ما رسیده یا رسول الله! گفت: محزون نباش الله با ماست».

سراقه در تعقیب رسول الله صلی الله علیه و آله و ابوبکر الصديق رضي الله عنه آمد ولی اسبش تا بطن در زمین سفت فرو رفت و از رسول الله صلی الله علیه و آله خواست که برایش دعا کند. با دعای رسول الله صلی الله علیه و آله اسب او از زمین بیرون آمد و بازگشت.

«حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الطَّيِّبِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا بَيَّانُ بْنُ بُشَيْرٍ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَمَا مَعَهُ إِلَّا خُمْسَةُ أُعْبُدٍ وَأَمْرَاتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي صلی الله علیه و آله: لو كنت متخذًا خليلاً].

«از عمار روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله را زمانی دیدم که با او جز پنج مرد و دو زن و ابوبکر کس دیگری نبود».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنْفِيَّةِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله قَالَ

أَبُو بَكْرٍ. قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عُمَرُ. وَخَشِيتُ أَنْ يَقُولَ عُثْمَانُ قُلْتُ ثُمَّ أَنْتَ قَالَ: مَا أَنَا إِلَّا رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي ﷺ: لو كنت متخذًا خليلاً].

«از محمد بن الحنفیه (پسر علی بن ابی طالب) روایت شده که گفت: به پدرم (علی بن ابی طالب) گفتم: بهترین مردم بعد از رسول الله ﷺ چه کسی است؟ او گفت: ابوبکر. گفتم: بعد چه کسی است؟ او گفت: عمر. و ترسیدم که بعد از او عثمان را بگویند پس گفتم: بعد از عمر شما هستید؟ او گفت: خیر، من کسی نیستم مگر یکی از مسلمانان.»

«حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِذِ اللَّهِ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ؓ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ آخِذًا بِظَرْفِ ثَوْبِهِ حَتَّى أَبْدَى عَنِ رُكْبَتِهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: أَمَا صَاحِبُكُمْ فَقَدْ غَامَرَ. فَسَلَّمَ، وَقَالَ: إِنِّي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ ابْنِ الْخَطَّابِ شَيْءٌ فَأَسْرَعْتُ إِلَيْهِ ثُمَّ نَدِمْتُ، فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَغْفِرَ لِي فَأَبَى عَلَيَّ، فَأَقْبَلْتُ إِلَيْكَ فَقَالَ: يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ. ثَلَاثًا، ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ نَدِمَ فَأَتَى مَنْزِلَ أَبِي بَكْرٍ فَسَأَلَ أُنْتُمْ أَبُو بَكْرٍ فَقَالُوا لَا. فَأَتَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَسَلَّمَ فَجَعَلَ وَجْهَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَتَمَعَّرُ حَتَّى أَشْفَقَ أَبُو بَكْرٍ، فَجَنَّا عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاللَّهِ أَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ مَرَّتَيْنِ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ فَعَلْتُمْ كَذِبًا. وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: صَدَقَ. وَوَأَسَانِي بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، فَهَلْ أَنْتُمْ تَارِكُو لِي صَاحِبِي. مَرَّتَيْنِ فَمَا أُودِي بَعْدَهَا». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي ﷺ: لو كنت متخذًا خليلاً].

«از ابی درداء رضی الله عنه روایت شده که گفت: نزد نبی صلی الله علیه و آله جلوس کرده بودیم که ابوبکر آمد در حالی که یک طرف لباسش را گرفته بود و زانویش معلوم بود. نبی صلی الله علیه و آله گفت: هم صحبت شما مخاصمه کرده است. او سلام کرد و گفت: بین من و ابن خطاب مسأله‌ای بوجود آمد و بر او غضبناک شدم و از او تقاضای عفو نمودم ولی قبول نکرد پس نزد تو آمدم. رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: الله تو را مغفرت کرده یا ابابکر. و این جمله را سه مرتبه تکرار کرد. بعد عمر نادم شد و به منزل ابی بکر رفت و سؤال کرد که آیا ابوبکر در خانه هست؟ گفتند: نه. پس نزد نبی صلی الله علیه و آله آمد و سلام کرد. رنگ نبی صلی الله علیه و آله تغییر کرد بطوریکه ابوبکر شفقت ورزید. پس زانوهایش را خم کرد و گفت: یا رسول الله! من ظلم کرده‌ام و این را دو مرتبه گفت. نبی صلی الله علیه و آله گفت: الله مرا بر شما مبعوث کرد و گفتید: دروغ می‌گوید ولی ابوبکر گفت: راست می‌گوید و بر من در نفس و مالش مواسات ورزید. آیا هم صحبت مرا برای من ترک می‌کنید؟ و این را دو مرتبه تکرار کرد. و ابوبکر بعد از آن اذیت نشد.»

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِدَاتِ الْجُبَيْشِ انْقَطَعَ عَقْدٌ لِي، فَأَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عَلَى التِّمَاسِيَةِ، وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ، فَأَتَى النَّاسُ أَبَا بَكْرٍ، فَقَالُوا: أَلَا تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَبِالنَّاسِ مَعَهُ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ، فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَاضِعَ رَأْسَهُ عَلَى فِخْذِي قَدْ نَامَ، فَقَالَ: حَبَسَتْ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَالنَّاسَ، وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ فَعَاتَبَنِي، وَقَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ، وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي، فَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحْرُكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عَلَى فِخْذِي، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله حَتَّى أَصْبَحَ

عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّمِيمِ، فَتَمِيمُوا، فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ الْحَضِرِ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْنَا الْعُقْدَ تَحْتَهُ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي ﷺ: لو كنت متخذًا خليلاً].

«از عائشه رضی اللہ عنہا روایت شده که گفت: در بعضی از اسفار رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم خارج شدیم تا اینکه به بیداء یا به ذات الجیش رسیدیم که گردنبدن من گم شد. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و مردم در طلب آن برآمدند در حالی که بر آبی (برکه یا چاهی) نبودند و همراهشان آب هم نبود. مردم نزد ابابکر آمدند و گفتند: آیا می بینی که عائشه چه می کند؟ رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و مردم را نگاه داشته در حالی که بر آبی نیستند و آبی هم ندارند. ابوبکر آمد در حالی که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم سرش را بر ران من گذاشته و خوابیده بود. ابوبکر گفت: رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم و مردم را حبس کرده ای در حالی که بر آبی نیستند و آبی هم ندارند. او مرا معاتبه کرد و آنچه را الله خواست گفت و بر خاصره من زد. چیزی مرا از تحرک باز نداشت الا مکان رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم که سرش بر ران من بود. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم خوابید تا اینکه صبح شد و آبی هم نبود پس الله آیه تیمم را نازل کرد. أسید بن حضیر گفت: یا آل ابی بکر! این اولین برکت شما نبوده است. ما شتر را بلند کردیم و گردنبدن را در زیر آن یافتیم».

«حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رضی اللہ عنہ حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم صَعِدَ أَحَدًا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَقَالَ: اثْبُتْ أَحَدٌ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي ﷺ: لو كنت

متخذاً خلیلاً].

«از انس بن مالک رضي الله عنه روایت شده که گفت: روزی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و ابوبکر و عمر و عثمان از کوه احد بالا می‌رفتند که کوه شروع به لرزیدن کرد. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ثابت باش ای احد که بر روی تو نبی و صدیق و دو شهید قرار دارند». منظور از صدیق ابوبکر الصديق رضي الله عنه است و منظور از دو شهید عمر و عثمان رضي الله عنهما هستند.

«حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْرَاهِيمَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو عَنْ أَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله و سلم قَالَ: رَأَيْتُ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله و سلم وَهُوَ يُصَلِّي، فَوَضَعَ رِدَاءَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا، فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى دَفَعَهُ عَنْهُ فَقَالَ: أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ. وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قول النبي صلی الله علیه و آله و سلم: لو كنت متخذاً خلیلاً].

«از عروة بن الزبیر روایت شده که گفت: از عبدالله بن عمرو درباره شدیدترین عملی که مشرکین بر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم اعمال کردند سوال کردم. او گفت: عقبه بن ابی معیط را دیدم که به سمت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم آمد در حالی که ایشان نماز می‌خواندند و ردای خود را بر گردن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم انداخت و آن را به شدت کشید که ابوبکر آمد و شر او را از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دفع کرد و گفت: آیا مردی را می‌کشید که می‌گوید: پروردگار من الله است و با بیناتی از جانب پروردگارتان بسوی شما آمده است؟».

«حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: كُنَّا نُخَيَّرُ بَيْنَ النَّاسِ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَنُخَيَّرُ أَبَا بَكْرٍ، ثُمَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، ثُمَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رضي الله عنه». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب فضل أبي بكر بعد النبي ﷺ].

«از ابن عمر رضي الله عنهما روایت شده که گفت: ما در زمان نبی ﷺ ابوبکر را خیر (بهترین) مردم می دانستیم بعد عمر بن الخطاب را بعد عثمان بن عفان رضي الله عنه را».

«حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَعَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّارِمِيُّ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا وَقَالَ الْأَخْرَانِ حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ حَدَّثَهُ قَالَ نَظَرْتُ إِلَى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رُءُوسِنَا وَنَحْنُ فِي الْغَارِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ إِلَى قَدَمَيْهِ أَبْصَرْنَا تَحْتَ قَدَمَيْهِ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا ظَنُّكَ بِإِثْنَيْنِ اللَّهُ تَالِثُهُمَا». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضي الله عنهم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضي الله عنه].

«از ابوبکر صدیق روایت شده که گفت: وقتی در غار بودیم به قدمهای مشرکین که نزدیک سرهای ما (او و رسول الله ﷺ) بود نگاه کردم و گفتم: یا رسول الله! اگر آن‌ها (مشرکین) به پاهای خود نظر افکنند ما را خواهند دید. پس رسول الله ﷺ فرمودند: ای ابابکر درباره دو نفری که الله سوم آن‌ها باشد چه گمان برده‌ای؟».

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي التَّضَرِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جَلَسَ عَلَى الْمُنْبَرِ فَقَالَ: عَبْدٌ حَيَّرَهُ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ زَهْرَةَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ. فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ وَبَكَى فَقَالَ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا. قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هُوَ الْمُخَيَّرُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا بِهِ. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَمَنَ النَّاسِ عَلَيَّ فِي مَالِهِ وَصُحْبَتِهِ أَبُو بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَأَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا وَلَكِنِ أُحْوَةُ الْإِسْلَامِ لَا تُبْقَيْنَ فِي الْمَسْجِدِ حَوْحَةً إِلَّا حَوْحَةَ أَبِي بَكْرٍ».

[صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضی اللہ عنہ].

«از ابوسعید الخدری روایت شده که رسول الله ﷺ بر منبر فرمودند: بنده‌ای است که الله او را بین زیبایی‌های دنیا و آنچه نزد اوست مختار گردانیده و آن بنده آنچه را که نزد الله است انتخاب نموده است. پس ابوبکر شروع به گریستن کرد و باز هم گریست. آنگاه گفت: پدران و مادران ما فدای تو باد یا رسول الله. ابوسعید گوید: رسول الله ﷺ همان بنده‌ای بود که مختار شده بود و ابوبکر عالمترین فرد بین ما در فهم این قول بود. آنگاه رسول الله ﷺ فرمودند: بدرستی که بخشنده‌ترین مردم به من در ثروت و مصاحبت همانا ابوبکر است و اگر می‌خواستم خلیلی را برای خود برگزینم، او ابوبکر می‌بود و لیکن برادری اسلام. خانه‌ای نماند که در آن به مسجد باز شود إلا درب خانه ابوبکر».

ابوبکر الصدیق رضی اللہ عنہ شخصی بود که تمام ثروت خود را در راه گسترش اسلام خرج کرد بطوریکه رسول الله ﷺ در پایان عمرش و وقتی خبر از قریب بودن وفات خود می‌دهد کارنامه ابوبکر الصدیق رضی اللہ عنہ را در طول رسالت

خویش چنین بیان می‌کند که ثروت هیچ شخصی در راه اسلام مثل ثروت ابوبکر الصدیق رضی الله عنه مفید و نافع نبوده و مصاحبت او نیز برای رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم نسبت به سایر اصحاب چنین بوده است. این کارنامه را می‌توان از ابتدای رسالت تا انتهای آن محسوب کرد زیرا ابوبکر الصدیق رضی الله عنه در همان اوایل رسالت به اسلام گروید و تا وفات رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در رکاب او بود.

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ الْعَبْدِيُّ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ. قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي الْهَدَيْلِ يَحَدِّثُ عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ يَحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا. وَلَكِنَّهُ أَخِي وَصَاحِبِي. وَقَدْ اتَّخَذَ اللَّهُ، عَزَّ وَجَلَّ، صَاحِبَكُمْ خَلِيلًا». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابة رضی الله عنهم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضی الله عنه].

«از عبد الله بن مسعود روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: اگر می‌خواستم خلیلی برای خود برگزینم، همانا ابوبکر را انتخاب می‌کردم و لیکن او برادر و هم صحبت من است و بدرستی که الله تعالی هم صحبت شما (ابوبکر) را خلیل خود قرار داده‌است».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَابْنُ بَشَّارٍ (وَاللَّفْظُ لِابْنِ الْمُثَنَّى) قَالَا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَقَ، عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي أَحَدًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابة رضی الله عنهم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضی الله عنه].

[صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضی اللہ عنہ].

«از عبد الله (ابن مسعود) روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: اگر می‌خواستیم از اتم یک نفر را برای خود خلیل گیرم، همانا ابوبکر را برمی‌گزیدم».

«حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَ إِسْحَقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ (قَالَ إِسْحَقُ: أَخْبَرَنَا. وَقَالَ الْآخَرَانِ: حَدَّثَنَا) جَرِيرٌ عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ وَاصِلِ بْنِ حَيَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهَدَيْلِ، عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ النَّبِيِّ صلی اللہ علیہ وسلم قَالَ: «لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ خَلِيلًا، لَأَتَّخِذْتُ ابْنَ أَبِي قُحَافَةَ خَلِيلًا. وَلَكِنْ صَاحِبُكُمْ خَلِيلُ اللَّهِ». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل أبي بكر الصديق رضی اللہ عنہ].

«از عبد الله بن مسعود روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: اگر می‌خواستیم از اهل زمین کسی را خلیل گیرم، ابوبکر بن ابی قحافه را برمی‌گزیدم و لیکن هم صحبت شما (ابوبکر) خلیل الله است».

«حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ. أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السَّلَاسِلِ. فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: عَائِشَةُ قُلْتُ: مِنَ الرِّجَالِ؟ قَالَ: أَبُوهَا قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: عُمَرُ فَعَدَّ رِجَالًا». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل أبي بكر

الصدیق علیه السلام].

«از عمرو بن العاص روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله مرا به فرماندهی سپاه برای جنگ ذات السلاسل انتخاب کرد. بعد از بازگشت خدمت ایشان رسیده و عرض کردم: کدامیک از مردم بیشتر مورد علاقه شماست؟ فرمودند: عایشه. گفتم: از مردان چه کسی؟ فرمودند: پدر عایشه. گفتم: بعد از او چه کسی؟ فرمودند: عمر. و (بعد از آن) افرادی را (به ترتیب) نام بردند.»

«وَحَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلَوَانِيُّ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ عَنْ أَبِي عُمَيْرٍ. وَحَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ مُمَيِّدٍ (وَاللَّفْظُ لَهُ). أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْرٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ وَسُئِلَتْ: مَنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَخْلِفًا لَوْ اسْتَخْلَفَهُ؟ قَالَتْ: أَبُو بَكْرٍ. فَقِيلَ لَهَا: ثُمَّ مَنْ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ؟ قَالَتْ: عُمَرُ. ثُمَّ قِيلَ لَهَا: مَنْ بَعْدَ عُمَرَ؟ قَالَتْ: أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ. ثُمَّ انْتَهَتْ إِلَى هَذَا.»

[صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابة علیهم السلام، باب من فضائل أبي بكر الصدیق علیه السلام].

«از ابن ابی ملیکه روایت شده که گفت: از عایشه سوال شد: اگر قرار می بود که رسول الله صلی الله علیه و آله شخصی را برای جانشینی خود انتخاب می کردند او چه کسی می بود؟ پاسخ داد: ابوبکر. پس دوباره از او سوال شد: بعد از ابوبکر چه کسی؟ او پاسخ داد: عمر. باز به او گفته شد: بعد از عمر چه کسی؟ او پاسخ داد: ابو عبیده بن جراح. سپس صحبت در اینجا پایان گرفت.»

«حَدَّثَنِي عَبَادُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ فَلَمْ أَجِدْكَ قَالَ أَبِي كَأَنَّهَا تَعْنِي الْمَوْتَ. قَالَ فَإِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من فضائل أبي بكر الصديق ﷺ].

«از جبیر بن مطعم روایت شده که گفت: زنی از رسول الله ﷺ سوالی کرد و رسول الله ﷺ به او گفتند دوباره به پیش او بازگردد. آن زن گفت: یا رسول الله! اگر باز گردم و شما را نیابم چطور؟ که منظور آن زن وفات رسول الله ﷺ بود. رسول الله ﷺ فرمودند: اگر مرا نیافتی نزد ابوبکر برو.»

«حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ «ادْعِي لِي أَبَا بَكْرٍ وَأَخَاكَ حَتَّى أَكْتُبَ كِتَابًا فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَتَمَنَّى مُتَمَنٍّ وَيَقُولَ قَائِلٌ أَنَا أَوْلَى. وَيَأْتِي اللَّهَ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَّا أَبَا بَكْرٍ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من فضائل أبي بكر الصديق ﷺ].

«از عایشه روایت شده که گفت: رسول الله ﷺ در آخرین بیماریش به من گفت: به ابوبکر و برادرت بگو که پیش من آیند تا نوشته‌ای برایشان بنویسم. چون می‌ترسم کسانی که به خلافت اشتیاق دارند بگویند که: من به خلافت شایسته‌تر هستم در حالیکه الله و مؤمنین از این کار ابا دارند و به

کسی جز ابوبکر راضی نخواهند شد».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكِّيَّ. حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيُّ عَنْ يَزِيدَ (وَهُوَ ابْنُ كَيْسَانَ)، عَنْ أَبِي حَازِمٍ الْأَشْجَعِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ صَائِمًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَسْكِينًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. قَالَ: «فَمَنْ عَادَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا اجْتَمَعَنَ فِي امْرِئٍ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من فضائل أبي بكر الصديق ﷺ].

«از ابوهريره ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: چه کسی از شما امروز روزه است؟ ابوبکر پاسخ داد: من. رسول الله ﷺ فرمودند: چه کسی از شما امروز در تشییع و متابعت جنازه‌ای شرکت داشته است؟ ابوبکر گفت: من. رسول الله ﷺ فرمودند: چه کسی از شما امروز مسکینی را اطعام کرده است؟ ابوبکر گفت: من. رسول الله ﷺ فرمودند: چه کسی از شما امروز مریضی را عیادت کرده است؟ ابوبکر گفت: من. رسول الله ﷺ فرمودند: این صفات و فضایل در کسی جمع نمی‌شوند مگر اینکه آن شخص مستحق جنت (بهشت) باشد».

«حَدَّثَنِي أَبُو الظَّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ سَرِّحٍ وَحَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شَهَابٍ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهَا سَمِعَا أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «بَيْنَمَا رَجُلٌ

يَسُوقُ بَقْرَةً لَهُ قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا التَّمْتَتَ إِلَيْهِ الْبَقْرَةَ فَقَالَتْ إِنِّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا
وَلَكِنِّي إِنَّمَا خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ ». فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللَّهِ. تَعَجُّبًا وَفَزَعًا. أَبَقْرَةً
تَكَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: فَإِنِّي أُوْمِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». [صحيح مسلم
لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من
فضائل أبي بكر الصديق ﷺ].

«از ابی هریره ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: مردی با بارش
سوار بر گاو بود که آن گاو به آن مرد نگاه کرد و گفت: من برای این کار
خلق نشده‌ام و برای کار بر روی زمین (از شخم و آبیاری و غیره) آفریده
شده‌ام. پس مردم با تعجب و حیرت گفتند: سبحان الله، آیا گاو هم تکلم
می‌کند؟ پس رسول الله ﷺ فرمودند: بدرستی که من به آن ایمان دارم و
ابوبکر و عمر هم (به آن ایمان دارند)».

«قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بَيْنَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ، عَدَا عَلَيْهِ الذُّبُّ
فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً. فَطَلَبَهُ الرَّاعِي حَتَّى اسْتَنْقَذَهَا مِنْهُ. فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الذُّبُّ فَقَالَ لَهُ:
مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبْعِ، يَوْمَ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي؟ فَقَالَ النَّاسُ: سُبْحَانَ اللَّهِ. فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: فَإِنِّي أُوْمِنُ بِذَلِكَ. أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». [صحيح مسلم لأبي
الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من
فضائل أبي بكر الصديق ﷺ].

«از ابوهریره ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: چوپانی در بین
گوسفندانش مشغول کار خود بود که گرگی به گله حمله کرد و گوسفندی را
گرفت. چوپان به سمت گرگ حرکت کرد و گوسفند را نجات داد. پس گرگ

به چوپان نگاه کرد و گفت: در روز سبع که چوپانی جز من نیست وضع چگونه خواهد بود؟ مردم گفتند: سبحان الله. رسول الله ﷺ فرمودند: من به آن ایمان دارم. من و ابوبکر و عمر».

احتمالا در دو حدیث فوق از تمثیل استفاده شده است. شاید منظور از گرگ افرادی باشند که برای جامعه مسلمین مثل گرگ به گله هستند و چوپان امیری است که مردم را از شر آنها نجات می دهد ولی با گذر زمان همان گرگها که دشمن جان و مال مردم بودند به حکومت برسند مثل اینکه گرگی بر گله چوپانی کند و وضع چنین مردمی مشخص خواهد بود.

شاید منظور رسول الله ﷺ این است که ابوبکر و عمر به اموری که من در قولم مطرح کردم علم دارند یا اینکه چنان به رسالت من ایمان دارند که یقین دارند اقوالی که من می گویم بر حق هستند والله أعلم.

«حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ: أَيُّ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ قَالَ: أَبُو بَكْرٍ. قُلْتُ ثُمَّ مَنْ؟ قَالَتْ: عُمَرُ. قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَتْ: ثُمَّ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجُرَّاحِ. قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: فَسَكَتَتْ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب أبي بكر الصديق ﷺ وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَلَقَبُهُ عَتِيقٌ].

«از عبدالله بن شقیق روایت شده که گوید: به عایشه رضی الله عنها گفتم: کدام یک از اصحاب رسول الله ﷺ را ایشان بیشتر دوست داشتند؟ او گفت: ابوبکر را. گفتم: بعد از او چه کسی را؟ او گفت: عمر را. گفتم: بعد از او چه

کسی را؟ او گفت: سپس ابو عبیده بن الجراح را. گفتیم: سپس چه کسی را؟
که او ساکت ماند.»

«حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ
سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ
قَالَ: أَبُو بَكْرٍ سَيِّدُنَا وَخَيْرُنَا وَأَحَبُّنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ». [سنن الترمذی لمحمد
بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقبِ أَبِي بَكْرِ
الصديق ﷺ، وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَانَ وَلَقَبُهُ عَتِيقٌ].

«از عایشه رضی اللہ عنہا روایت شده که عمر بن الخطاب گفت: ابوبکر سید ما و
بهترین ما و مورد محبت ترین اصحاب نزد رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بود.»

«حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ الْبُعْدَادِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ
مَنْصُورِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنِي كَثِيرٌ أَبُو إِسْمَاعِيلَ عَنْ جُمَيْعِ بْنِ عُمَيْرِ التَّمِيمِيِّ عَنِ
ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ «أَنْتَ صَاحِبِي عَلَى الْخَوْضِ وَصَاحِبِي
فِي الْغَارِ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ
اللَّهِ ﷺ باب في مناقبِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رضی اللہ عنہما].

«از ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به ابوبکر فرمودند: تو
هم صحبت من در حوض کوثر هستی (همانطور که) هم صحبت من در غار
بودی.»

«حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيِّ حَدَّثَنَا مَعْنُ هُوَ ابْنُ عَيْسَى حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ». فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ مَقَامَكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَأَمُرُ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ، قَالَتْ: فَقَالَ: مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي لَهُ: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ، فَأَمُرُ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَفَعَلْتُ حَفْصَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّكَ لَأَنْتِ صَوَابِحَاتُ يُوسُفَ، مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ»، فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ: مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكَ خَيْرًا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب مناقب أبي بكر الصديق ﷺ، واسمه عبد الله بن عثمان ولقبه عتيق].

«از عایشه رضی اللہ عنہا روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: به ابوبکر بگویند که بر مردم نماز بخواند. عایشه گفت: یا رسول الله! ابابکر اگر در جایگاه شما قرار گیرد مردم به علت گریه او نماز را نخواهند شنید پس عمر را بگویند که بر مردم امامت کند. ایشان فرمودند: به ابوبکر بگویند که بر مردم نماز گزارد. عایشه گوید: به حفصه گفتم که: به رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بگویند: اگر ابابکر در جایگاه او در امامت نماز قرار گیرد مردم به علت گریه ابوبکر چیزی نخواهند شنید پس عمر را برای نماز بفرستند. حفصه این کار را انجام داد و رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: شما مثل هم صحبتان یوسف هستید، به ابوبکر بگویند بر مردم نماز گزارد. حفصه به عایشه گفت: خیری از تو به من نمی‌رسد».

ابوبکر رضی اللہ عنہ شخصی رقیق القلب بود و به علت خضوع در نماز می‌گریست و به این دلیل عایشه رضی اللہ عنہا اصرار داشت که عمر رضی اللہ عنہ امامت نماز را در زمان بیماری رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به عهده گیرد ولی رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بر امامت

ابوبکر ﷺ بر مردم بسیار مصر بودند و شاید این اصرار به این دلیل بود که کسی را بهتر از ابوبکر ﷺ در غیاب خود برای امامت نماز تشخیص ندادند. والله أعلم.

«حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ نُودِيَ فِي الْجَنَّةِ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرِّيَّانِ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا أَبَا أَنْتَ وَأُمِّي مَا عَلَيَّ مَنْ دُعِيَ مِنْ هَذِهِ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ فَهَلْ يُدْعَى أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا قَالَ: نَعَمْ وَارْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب أبي بكر الصديق ﷺ وَأَسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَ لَقَبُهُ عَتِيقٌ].

«از ابی هریره ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: هرکس که از دو صنف در راه الله انفاق نماید در جنت ندا داده می‌شود که این است عملی نیکو. پس هرکس که اهل نماز باشد از باب نماز خوانده می‌شود و هرکس که اهل جهاد باشد از باب جهاد و هرکس که اهل صدقه باشد از باب صدقه و هرکس که اهل صیام (روزه) باشد از باب ریان (اسم بابی که اهل صیام از آن دعوت به جنت می‌شوند) خوانده خواهد شد. ابوبکر گفت: پدر و مادرم فدایتان باد! آیا ضرورتی دارد که کسی حتماً از یک باب دعوت شود و آیا ممکن است که کسی از همه ابواب خوانده شود؟ ایشان فرمودند: بله و آرزو دارم که تو یکی از آنها باشی.»

منظور از اهل نماز یا اهل صیام و جهاد و غیره این است که شخصی علاوه بر فرضیات، به مستحبات نیز زیاد پرداخته باشد و مثلاً نمازهای نافله زیاد خوانده یا روزه غیر واجب زیاد گرفته یا بسیار در جهاد شرکت کرده باشد زیرا اگر منظور از اهل نماز کسانی باشند که فقط نمازهای یومیه خود را بجا آورند در آن صورت اهل نماز شامل همه مسلمین خواهد شد و تمایزی وجود نخواهد داشت.

از آنجا که ابوبکر صدیق رضی الله عنه در انجام اعمال نیکو بسی پیشی گیرنده و ساعی بود رسول الله صلی الله علیه و آله آرزو می کند که او از همه ابواب فرا خوانده شود.

«حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَرَّازُ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا الْقَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ أَمَرْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَصَدَّقَ فَوَافَقَ ذَلِكَ عِنْدِي مَالًا فَقُلْتُ الْيَوْمَ أَسْبِقُ أَبَا بَكْرٍ إِنْ سَبَقْتُهُ يَوْمًا قَالَ: فَجِئْتُ بِنِصْفِ مَالِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ». قُلْتُ مِثْلَهُ وَأَتَى أَبُو بَكْرٍ بِكُلِّ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ». قَالَ: أَبْقَيْتُ لَهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ قُلْتُ: وَاللَّهِ لَا أَسْبِقُهُ إِلَى شَيْءٍ أَبَدًا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از عمر بن الخطاب رضی الله عنه روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله ما را به دادن صدقه امر نمودند و اتفاقاً نزد من در آن هنگام مالی بود پس با خود گفتم: امروز از ابوبکر سبقت می گیرم و اگر قرار باشد سبقت بگیرم امروز همان روز است و با نصف مال خود آمدم که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: چقدر برای اهلت باقی گذاشتی؟ گفتم: به همین مقدار. و ابوبکر با همه مالش آمد

و رسول الله ﷺ فرمودند: ای ابابکر! چقدر برای اهلت باقی گذاشتی؟ او گفت: الله و رسولش را نزد آن‌ها باقی گذاشتم. با خود گفتم: والله دیگر نخواهم توانست ابدأ در چیزی از ابوبکر سبقت گیرم.»

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ وَالْأَعْمَشِ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ صُهَبَانَ وَابْنُ أَبِي لَيْلَى وَكَثِيرُ النَّوَّاءِ كُلُّهُمْ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَهْلَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى لَيَرَاهُمْ مَنْ تَحْتَهُمْ كَمَا تَرَوْنَ التَّجَمَّ الظَّالِعَ فِي أَفْقِ السَّمَاءِ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ مِنْهُمْ وَأَنْعَمًا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب مناقب أبي بكر الصديق ﷺ، واسمه عبد الله بن عثمان ولقبه عتيق].

«از ابی سعید (الخدري) ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: اهل درجات العلی را اشخاصی که تحتشان هستند مثل نجم طالع در افق سماء رؤیت می‌کنند و ابا بکر و عمر از آن‌ها (یعنی از اهل درجات العلی) هستند و افضلند.»

اهل درجات العلی یعنی اشخاصی که دارای درجه و مرتبه علیا و بزرگ هستند و به قولی بلندمرتبه می‌باشند. رسول الله ﷺ بیان می‌کند که تفاوت درجه این افراد با افراد معمولی به مقدار فاصله نجم تا سطح ارض است یا به قول عامیانه تفاوت آن‌ها از آسمان تا زمین است. رسول الله ﷺ می‌گوید که: در بین اهل درجات العلی نیز ابوبکر و عمر دارای درجه‌ای علیا هستند.

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْرُزٍ الْقَوَارِيرِيُّ عَنْ دَاوُدَ بْنِ يَزِيدَ الْأَوْدِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا لِأَحَدٍ عِنْدَنَا

يَدٌ إِلَّا وَقَدْ كَافَيْتَاهُ مَا خَلَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا يَدًا يُكَافِيهِ اللَّهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَا نَفَعَنِي مَالٌ أَحَدٍ قَطُّ مَا نَفَعَنِي مَالُ أَبِي بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا أَلَا وَإِنَّ صَاحِبَكُمْ خَلِيلَ اللَّهِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب أبي بكر الصديق ﷺ وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ وَلَقَبُهُ عَتِيقٌ].

«از ابی هریره روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: برای احدی نزد ما یدی نیست الا اینکه آن را جزا و پاداش داده باشیم إلا ابابکر که برای او یدی است که الله در یوم القیامه آن را جزا و پاداش می دهد. مال و ثروت احدی مثل ثروت ابی بکر برای من نفع نداشت و اگر قصد داشتیم خلیلی برای خود انتخاب کنم، ابابکر را خلیل می گرفتم و بدرستیکه هم صحبت شما خلیل الله است.»

در احادیث قبلی نیز ذکر شده بود که ابوبکر الصديق ﷺ بخشنده ترین مردم نسبت به رسول الله ﷺ از نظر ثروت بود.

«حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَرَّاءُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ رَبِيعٍ هُوَ ابْنُ جِرَاشٍ عَنْ حُدَيْفَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اقْتَدُوا بِاللَّذِينَ مِنْ بَعْدِي أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر ﷺ].

«از حذیفه بن یمان روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: بعد از من به ابی بکر و عمر اقتدا کنید.»

«حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ الْأَمْوِيُّ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ سَالِمِ أَبِي الْعَلَاءِ الْمُرَادِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ هَرِمٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ جِرَاشٍ عَنْ حَدِيفَةَ رضي الله عنه قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ: «إِنِّي لَا أَدْرِي مَا بَقَائِي فِيكُمْ فَأَقْتَدُوا بِاللَّذِينَ مِنْ بَعْدِي». وَأَشَارَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَعَمَرَ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از حدیفه رضي الله عنه روایت شده که گفت: نزد نبی صلى الله عليه وسلم جلوس کرده بودیم که گفت: من نمی دانم که چقدر بین شما باقی می مانم پس به اشخاصی که بعد از من می آیند اقتدا کنید و به ابی بکر و عمر اشاره کرد.»

رسول الله صلى الله عليه وسلم در این حدیث بیان می کند که بعد از وفاتش مسلمین به ابوبکر و عمر رضي الله عنهما اقتدا نمایند.

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُوقِرِيُّ عَنِ الزَّهْرِيِّ عَنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِذْ طَلَعَ أَبُو بَكْرٍ وَعَمَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: «هَذَانِ سَيِّدَا كَهُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ إِلَّا التَّيْبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ يَا عَلِيُّ لَا تُخْرِهُمَا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از علی بن ابی طالب روایت شده که گفت: در معیت رسول الله صلى الله عليه وسلم بودم که ابوبکر و عمر ظاهر شدند. رسول الله صلى الله عليه وسلم گفت: این دو سید کهول (میانسالان) اهل جنت از اولین و آخرین این نبیین و مرسلین هستند. یا علی! آن‌ها را به این مطلع مکن.»

«حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجُ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْجَرِيرِيِّ

عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: قَالَ: أَبُو بَكْرٍ أَلَسْتُ أَحَقَّ النَّاسِ بِهَا أَلَسْتُ
أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ أَلَسْتُ صَاحِبَ كَذَا أَلَسْتُ صَاحِبَ كَذَا. [سنن الترمذي
لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي
بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از ابی سعید الخدری رضی الله عنہ روایت شده که ابوبکر می گفت: آیا من به امر
خلافت احق الناس نیستم؟ آیا من اولین شخصی نبودم که مسلمان شدم؟
آیا من این کار و آن کار را انجام ندادم؟»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ
ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَخْرُجُ عَلَى أَصْحَابِهِ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَهُمْ جُلُوسٌ وَفِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَلَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ أَحَدٌ مِنْهُمْ بَصْرَهُ
إِلَّا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَإِنَّهُمَا كَانَا يَنْظُرَانِ إِلَيْهِ وَيَنْظُرُ إِلَيْهِمَا، وَيَتَبَسَّمَانِ إِلَيْهِ
وَيَتَبَسَّمُ إِلَيْهِمَا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از انس رضی الله عنہ روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بر اصحابش از مهاجرین
و انصار در حالی که جلوس کرده بودند خارج می شد و احدی بصرش را به
سمت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بلند نمی کرد إلا ابی بکر و عمر که به رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
نظاره می کردند و او نیز به آنها نظاره می کرد و آن دو بر او تبسم می کردند
و رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم به آن دو تبسم می نمود.»

«حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ
إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ نَافِعِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ

وَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ وَالْآخَرُ عَنْ شِمَالِهِ وَهُوَ
أَخِذٌ بِأَيْدِيهِمَا وَقَالَ: هَكَذَا نُبِعْتُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [سنن الترمذي لمحمد بن
عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر
وعمر رضي الله عنهما].

«از ابن عمر رضي الله عنهما روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در یومی داخل
مسجد شد در حالیکه ابوبکر و عمر در معیت او و در طرف راست و چپ او
بودند و رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دید آن‌ها را گرفته بود. نبی گفت: هکذا یوم القیامه
مبعوث خواهیم شد (یعنی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در معیت ابوبکر و عمر)».

«حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ التَّغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ
مَنْصُورِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ حَدَّثَنِي كَثِيرٌ أَبُو إِسْمَاعِيلَ عَنْ جَمِيعِ بْنِ عُمَيْرِ التَّمِيمِيِّ
عَنْ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ: أَنْتَ صَاحِبِي عَلَى الْحَوْضِ،
وَصَاحِبِي فِي الْغَارِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از ابن عمر رضي الله عنهما روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم به ابی بکر گفت: تو هم
صحبت من در حوض (کوثر) هستی همانطور که هم صحبت من در غار
بودی».

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الْمُظَلِّبِ، عَنْ
أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْظَلٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ
فَقَالَ: «هَذَانِ السَّمْعُ وَالْبَصَرُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب
المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از عبدالله بن حنطب روایت شده که نبی ﷺ ابابکر و عمر را رؤیت کرد و گفت: این دو سمع و بصر هستند».

احتمالا به خاطر اهمیت این دو عضو در بدن، رسول الله ﷺ به ابوبکر و عمر رضی الله عنهما سمع و بصر گفته است و شاید منظور رسول الله ﷺ سمع و بصر بودن آن دو در بدنه دین باشد والله تعالی أعلم.

«حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوْفِيُّ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ عَيْسَى بْنِ مَيْمُونِ الْأَنْصَارِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ لَقَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَنْبَغِي لِقَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يُؤْمَهُمْ غَيْرُهُ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب فی مناقب اَبی بکر وعمر رضی الله عنهما].

«از عائشه رضی الله عنها روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: شایسته نیست برای قومی که ابوبکر در بین آنها حاضر باشد غیر او امامت نماید».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ رَاشِدٍ عَنِ الزَّهْرِيِّ عَنِ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِسَدِّ الْأَبْوَابِ إِلَّا بَابَ أَبِي بَكْرٍ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب فی مناقب اَبی بکر وعمر رضی الله عنهما].

«از عائشه رضی الله عنها روایت شده که گفت: نبی ﷺ به سد ابوابِ اَبی بکر (به مسجد) امر کرد».

در حدیثی که قبلا به آن اشاره شد نیز رسول الله ﷺ در خطبه‌ای که خبر از وفات قریب الوقوع خود می‌داد به بستن همه ابوابی که به مسجد باز می‌شدند امر کرد الا باب خانه اَبی بکر الصدیق رضی الله عنه.

«حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَمِّهِ إِسْحَاقَ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: «أَنْتَ عَتِيقُ اللَّهِ مِنَ النَّارِ». فَيَوْمَئِذٍ سُمِّيَ عَتِيقًا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از عائشه رضي الله عنها روایت شده که گفت: ابوبکر بر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم داخل شد. نبی به او گفت: تو عتیق (آزاد شده) الله از نار (آتش) هستی. از آن زمان ابوبکر، عتیق نامیده شد.»

«حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ حَدَّثَنَا تَلِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي الْجَحَافِ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا لَهُ وَزِيرَانِ مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ وَوَزِيرَانِ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَمَّا وَزِيرَايَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ فَجَبْرِيلُ وَمِيكَائِيلُ وَأَمَّا وَزِيرَايَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي بكر وعمر رضي الله عنهما].

«از ابی سعید الخدری رضي الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفت: هیچ نبی‌ای وجود ندارد الا اینکه برای او دو وزیر از اهل سماء و اهل ارض باشد. دو وزیر من از اهل سماء جبریل و میکائیل و دو وزیر من از اهل ارض ابوبکر و عمر هستند.»

«حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيِّ عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ أَبِي خَالِدٍ الدَّلَائِنِيِّ عَنْ أَبِي خَالِدٍ مَوْلَى آلِ جَعْدَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَرَانِي بَابَ الْجَنَّةِ الَّذِي

تَدْخُلُ مِنْهُ أُمَّتِي». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ مَعَكَ حَتَّى أَنْظُرَ إِلَيْهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَمَا إِنَّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَوْلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي». [سُنَنُ أَبِي دَاوُدَ، لِسُلَيْمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السَّجِسْتَانِيِّ، كِتَابُ السَّنَةِ، بَابُ فِي الْخُلَفَاءِ].

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: جبریل علیه السلام دست مرا گرفت و بابی از جنت که امت من از آن داخل می شوند را به من نشان داد. ابوبکر گفت: یا رسول الله! دوست داشتم با تو بودم تا آن باب را می دیدم. رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: یا ابابکر! تو اولین کسی هستی از امت من که داخل جنت می شوی.»

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّفَيْلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ قَالَ: لَمَّا اسْتُعِزَّ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا عِنْدَهُ فِي نَفَرٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ دَعَاهُ بِلَالٌ إِلَى الصَّلَاةِ فَقَالَ: مُرُوا مَنْ يُصَلِّي لِلتَّائِسِ، فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَمْعَةَ إِذَا عَمَرَ فِي التَّائِسِ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ غَائِبًا، فَقُلْتُ: يَا عَمْرُ فَمَنْ فَصَلَ بِالتَّائِسِ، فَتَقَدَّمَ فَكَبَّرَ، فَلَمَّا سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَوْتَهُ (وَكَانَ عَمْرُ رَجُلًا مُجْهَرًا) قَالَ: فَأَيْنَ أَبُو بَكْرٍ؟ يَا بَنِي اللَّهِ ذَلِكَ وَالْمُسْلِمُونَ، يَا بَنِي اللَّهِ ذَلِكَ وَالْمُسْلِمُونَ، فَبَعَثَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَجَاءَ بَعْدَ أَنْ صَلَّى عَمْرُ تِلْكَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى بِالتَّائِسِ». [سُنَنُ أَبِي دَاوُدَ، لِسُلَيْمَانَ بْنِ الْأَشْعَثِ السَّجِسْتَانِيِّ، كِتَابُ السَّنَةِ، بَابُ فِي اسْتِخْلَافِ أَبِي بَكْرٍ رضی الله عنه].

«از عبدالله بن زمعه روایت شده که گفت: وقتی مرض رسول الله صلی الله علیه و آله شدت گرفت من و یکی از مسلمین نزد او بودیم که بلال او را به نماز ندا داد. رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: بگویند کسی بر مردم نماز خواند. من (عبدالله بن زمعه) خارج شدم و عمر را در بین مردم یافتم و ابوبکر غائب بود. گفتم: یا

عمر! بلند شو و بر مردم نماز بخوان. عمر جلو آمد و تکبیر گفت. وقتی رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم صوت او را شنید (چون عمر مردی با صدای بلند بود) گفت: ابوبکر کجاست؟ الله و مسلمین از این (امامت نکردن ابوبکر) ابا دارند. الله و مسلمین از این ابا دارند. پس شخصی را نزد ابی بکر فرستاد که بعد از نماز عمر رسید و بر مردم نماز خواند.»

عمر فاروق رضی اللہ عنہ

«حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَانَ النَّهْدِيُّ عَنْ أَبِي مُوسَى رضی اللہ عنہ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صلی اللہ علیہ وسلم فِي حَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ، فَجَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم: «افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَفَتَحْتُ لَهُ، فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ، فَبَشَّرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم: فَحَمِدَ اللَّهُ، ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم: «افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ» فَفَتَحْتُ لَهُ، فَإِذَا هُوَ عُمَرُ، فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ صلی اللہ علیہ وسلم: فَحَمِدَ اللَّهُ، ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ، فَقَالَ لِي: «افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ» فَإِذَا عُثْمَانُ، فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم: فَحَمِدَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُ الْمُسْتَعَانُ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عمر بن الخطاب، أبي حفص القرشي العدوي رضی اللہ عنہ].

«از ابوموسی اشعری رضی اللہ عنہ روایت شده که گفت: با نبی صلی اللہ علیہ وسلم در یکی از نخلستان‌های مدینه بودیم که مردی آمد و درخواست باز کردن درب را کرد. رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: در را برای او باز کن و او را بشارت به جنت بده. پس در را برای او باز کردم که دیدم ابوبکر پشت در است. او را به آنچه رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفته بود بشارت دادم که او الله را حمد کرد. سپس مرد دیگری آمد و درخواست باز کردن درب را کرد. نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: در را برای او باز کن و او را به جنت بشارت بده. در را باز کردم و عمر را پشت در یافتیم. او را به آنچه رسول الله فرموده بودند بشارت دادم که او نیز الله را (برای این خبر) حمد کرد و سپاس گفت. سپس دوباره مردی طلب باز

کردن درب را کرد. ایشان فرمودند: در را برای او باز کن و او را بر بلوایی که به آن دچار خواهد شد بشارت به جنت بده. شخصی که پشت در بود عثمان بود که او را به آنچه رسول الله ﷺ خبر داده بودند باخبر کردم. پس او نیز الله را حمد کرد و گفت: الله مستعان است».

«عَنْ زَكَرِيَاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَقَدْ كَانَ فِيكُمْ كَانٌ قَبْلَكُمْ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجَالٌ يُكَلِّمُونَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ، فَإِنْ يَكُنْ مِنْ أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَعَمْرٌ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عمر بن الخطاب، أبي حفص القرشي العدوي ﷺ].

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: در میان امت‌هایی که قبل از شما زندگی می‌کردند در بنی اسرائیل افرادی بودند که بدون اینکه جزء انبیاء باشند در بین مردم تکلم می‌کردند (و آنان را به خیر می‌خواندند). پس اگر یکی از آنان در میان امت من وجود داشته باشد، همانا او عمر است».

«حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلَنِي ابْنُ عُمَرَ عَنْ بَعْضِ شَأْنِهِ - يَعْنِي عُمَرَ - فَأَخْبَرْتُهُ. فَقَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا قَطُّ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ حِينِ فُيِّضَ كَانَ أَجَدَّ وَأَجْوَدَ حَتَّى انْتَهَى مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عمر بن الخطاب، أبي حفص القرشي العدوي ﷺ].

«از اسلم روایت شده که گفت: ابن عمر رضی اللہ عنہما از من از بعضی احوالات عمر بن الخطاب سوال کرد که به او گفتم: من بعد از رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم کسی را جدی تر از عمر (در امور) و بخشنده تر از او (در اموال) ندیدم.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ مَا زِلْنَا أَعْرَظَةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عمر بن الخطاب، أبي حفص القرشي العدوي رضی اللہ عنہ].

«از عبدالله (ابن مسعود) رضی اللہ عنہ روایت شده که گفت: با اسلام عمر ما عزت یافتیم.»

«حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ لَمَّا طَعِنَ عُمَرُ جَعَلَ يَأْلَمُ، فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ -وَكَاَنَّهُ يُجَزِّعُهُ- يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَلَيْئِن كَانَ ذَاكَ لَقَدْ صَحِبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ، ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عِنْدَكَ رَاضٍ، ثُمَّ صَحِبْتَ أَبَا بَكْرٍ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ، ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عِنْدَكَ رَاضٍ، ثُمَّ صَحِبْتَ صُحْبَتَهُمْ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُمْ، وَلَيْئِن فَارَقْتَهُمْ لَتَفَارَقْتَهُمْ وَهُمْ عِنْدَكَ رَاضُونَ. قَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم وَرِضَاهُ، فَإِنَّمَا ذَاكَ مِنْ مَنِّ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ بِي عَلَى، وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ أَبِي بَكْرٍ وَرِضَاهُ، فَإِنَّمَا ذَاكَ مِنْ مَنِّ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ مِنْ بِي عَلَى، وَأَمَّا مَا تَرَى مِنْ جَزَعِي، فَهُوَ مِنْ أَجْلِكَ وَأَجَلِ أَصْحَابِكَ، وَاللَّهِ لَوْ أَنَّ لِي طِلَاعَ الْأَرْضِ ذَهَبًا لَأَفْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم قَبْلَ أَنْ أَرَاهُ». [صحيح

البخاری لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عمر بن الخطاب، أبي حفص القرشي العدوي ﷺ].

«از مسور بن مخرمه روایت شده که گفت: وقتی عمر ضربه خورد (توسط ابولؤلؤ مجوسی ملعون در محراب نماز فجر) درد می‌کشید. ابن عباس که محزون بود به او گفت: یا امیر المؤمنین! با اینکه او به تو ضربه زد ولی بدرستیکه تو هم صحبت رسول الله ﷺ بودی و نیکو هم صحبتی بودی و در حالی از رسول الله ﷺ فراق یافتی که از تو راضی بود. بعد هم صحبت ابا بکر بودی و نیکو هم صحبتی برای او بودی و در حالی از او فراق یافتی که از تو راضی بود. بعد هم صحبت مسلمین بودی و نیکو هم صحبتی برای آنان بودی و اگر از آنان فراق یابی در حالی آن‌ها را فراق خواهی گفت که از تو راضی هستند. عمر گفت: آنچه از هم صحبتی رسول الله ﷺ و رضای او گفتمی پس این از منت الله تعالی بر من است و آنچه از هم صحبتی و رضای ابا بکر گفتمی پس آن نیز از منت الله جل ذکره بر من است. اما اگر این جزع مرا می‌بینی پس این برای تو و برای اصحاب توست. والله اگر ارض پر از طلا داشتیم آن را برای رهایی از عذاب الله ﷻ می‌دادم قبل از اینکه او را رؤیت نمایم.»

این حدیث بطور کلی و خلاصه کیفیت حیات عمر الفاروق ﷺ بعد از اسلامش را بیان می‌کند که چگونه هم صحبتی نیکو برای نبی و صدیق بود و آن‌ها وفات نکردند إلا اینکه از او راضی باشند و در حالی مسلمین را ترک می‌کرد که آن‌ها نیز از او راضی بودند. عده‌ای قائلند که امیرالمؤمنین عمر الفاروق ﷺ از آنچه در جامعه اسلامی از فتن جریان داشت باخبر بود و لهذا از آنچه در انتظار مسلمین بود نگرانی داشت. اینکه عمر الفاروق ﷺ از رهایی از عذاب الله صحبت می‌کند بخاطر خوفی بود که از الله و عقاب او داشت و

بر آن همه اعمال صالحی که انجام داده بود متکبر نبود.

«حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الْأَشْعَثِيُّ وَأَبُو الرَّبِيعِ الْعَتَكِيُّ وَأَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ - وَاللَّفْظُ لِأَبِي كُرَيْبٍ - قَالَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا وَقَالَ الْأَخْرَانِ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ وَضَعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى سَرِيرِهِ فَتَكَتَفَهُ النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُثْنُونَ وَيُصَلُّونَ عَلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ وَأَنَا فِيهِمْ - قَالَ - فَلَمْ يَرُعْنِي إِلَّا بِرَجُلٍ قَدْ أَخَذَ بِمَنْكِبِي مِنْ وَرَائِي فَالْتَفَتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ عَلِيٌّ فَتَرَحَّمَ عَلَيَّ وَعَمَرَ وَقَالَ مَا خَلَفْتَ أَحَدًا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ مِنْكَ وَأَيْمُ اللَّهِ إِنْ كُنْتُ لِأَظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ وَذَلِكَ أَنِّي كُنْتُ أَكْثَرَ أَسْمَعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «جِئْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». فَإِنْ كُنْتُ لِأَرْجُو أَوْ لِأَظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَهُمَا». [صحيح

مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضي الله عنهم، باب من فضائل عمر رضي الله عنه].

«از ابن عباس رضي الله عنهما روایت شده که گفت: عمر بن الخطاب را در تابوت قرار دادند و مردم در اطراف او جمع شده بودند و قبل از اینکه تابوت از زمین برداشته شود برای او دعا می کردند و فضایل او را می گفتند و من نیز در میان جمعیت بودم. هیچ چیز نظر مرا به خود جلب نکرد (مرا نترساند) مگر مردی که از پشت کتف مرا گرفت. به او نظر افکندم و دیدم که علی بن ابی طالب است. او برای عمر رحمت فرستاد و خطاب به او گفت: کسی را بعد از خودت باقی نگذاردی که من آرزوی آن را داشته باشم که با نامه اعمال او در برابر الله قرار گیرم. به الله قسم که فکر می کنم الله تو را نزد دو

هم صحبتت (رسول الله ﷺ و ابوبکر) قرار دهد. چون از رسول الله ﷺ بسیار شنیده بودم که می گفت: من به همراه ابوبکر و عمر آمدم و من به همراه ابوبکر و عمر داخل شدم و من به همراه ابوبکر و عمر خارج شدم. پس من آرزو دارم که الله تو را همراه آنان قرار دهد».

از آنجا که عمر الفاروق رضی الله عنه اعمال زیادی را فی سبیل الله و در راه اعتلای دین الله انجام داده بود علی رضی الله عنه آرزو داشت که با نامه اعمال عمر الفاروق رضی الله عنه نزد الله حاضر شود.

در اکثر موارد ابوبکر و عمر همراه رسول الله ﷺ بودند در نتیجه علی بن ابی طالب گمان می کند که در ممات نیز مانند حیات این سه یار در کنار یکدیگر باشند و چنان نیز شد و هر سه در یک محل به خاک سپرده شدند.

«حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاهِمٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ ح وَحَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلْوَانِيُّ وَعَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ - وَاللَّفْظُ لَهُمْ- قَالُوا حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو أَمَامَةَ بْنُ سَهْلٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ وَعَلَيْهِمْ قُمْصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدْيَ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَمَرَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجْرُهُ». قَالُوا مَاذَا أَوْلَتْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الدِّينَ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضي الله عنهم، باب من فضائل عمر رضي الله عنه].

«از ابو سعید خدری رضی الله عنه روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: در خواب دیدم که مردم بر من عرضه می شوند در حالیکه لباس هایی بر تن دارند. از آن ها کسانی بودند که لباس هایشان تا سینه هایشان بود و تعدادی نیز بالاتر

از آن. و عمر بن الخطاب عبور کرد در حالیکه لباسش بر زمین کشیده می شد. حاضرین گفتند: یا رسول الله! تأویل آن چیست؟ ایشان فرمودند: آن دین است.»

«حَدَّثَنِي حَزْمَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنِي يُونُسُ أَنَّ ابْنَ شَهَابٍ أَخْبَرَهُ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، إِذْ رَأَيْتُ قَدْحًا أُتِيْتُ بِهِ، فِيهِ لَبَنٌ. فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِتَى لَأَرَى الرَّيِّ يَجْرِي فِي أَظْفَارِي. ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ». قَالُوا: مَاذَا أَوْلَتْ ذَلِكَ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: الْعِلْمُ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضي الله عنهم، باب من فضائل عمر رضي الله عنه].

«از عبدالله بن عمر رضي الله عنهما روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: در خواب دیدم که قدحی به من داده شد که در آن شیر بود. پس از آن نوشیدم تا اینکه حس کردم در نوک انگشتان من آبی جریان دارد (کنایه از سیراب شدن). سپس باقی شیر را به عمر بن خطاب دادم. حاضرین گفتند: آن را چه تعبیر می کنید یا رسول الله؟ ایشان فرمودند: آن علم است.»

این دو حدیث دلالت بر وجود دین و علم در عمر الفاروق رضی اللہ عنہ می کنند و اینکه او از حیث وجود علم و دین از دیگران افضل است.

«حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَمِّي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ أَبَا يُونُسَ مَوْلَى أَبِي هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُرِيتُ أَنِّي أَنْزِعُ عَلَى حَوْضِ أَسْقَى النَّاسَ فَجَاءَنِي أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ الدَّلْوَّ مِنْ يَدِي لِيُرَوِّحَنِي فَتَزَعَ دَلْوَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ

وَاللَّهِ يَغْفِرُ لَهُ فَجَاءَ ابْنُ الْخَطَّابِ فَأَخَذَ مِنْهُ فَلَمْ أَرَنْعَ رَجُلٍ قَطُّ أَقْوَى مِنْهُ حَتَّى تَوَلَّى النَّاسَ وَالْحَوْضَ مَلَأْنِ يَتَفَجَّرُ». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابةؓ، باب من فضائل عمرؓ].

«از ابوهریرهؓ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: در خواب دیدم که از حوض خودم به مردم آب می‌دهم. پس ابوبکر آمد و دلو را از من گرفت و مرا آسوده ساخت. او دو دلو از حوض آب کشید که در آب کشیدن او ضعیفی بود و الله او را بخشید. پس عمر بن الخطاب دلو را از او گرفت. ندیده بودم کسی را که به قوت او آب بکشد چنانچه مردم همه سیراب شده و رفتند و حوض پر از آب بود». (این حدیث به احتمال زیاد نشان دهنده کیفیت خلافت ابوبکر و عمر است والله اعلم).

«حَدَّثَنِي حَزْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى. أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ. أَخْبَرَنَا يُونُسُ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ أَخْبَرَهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ. فَإِذَا امْرَأَةٌ تَوَضَّأُ إِلَيَّ جَانِبِ قَصْرِ. فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ. فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ. فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا». [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، کتاب فضائل الصحابةؓ، باب من فضائل عمرؓ].

«از ابی هریرهؓ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: در خواب بودم که خود را در جنت (بهشت) دیدم. در آنجا زنی را دیدم که در کنار قصری وضو می‌گرفت. پس (به ملائکه) گفتم: این قصر برای کیست؟ آن‌ها گفتند: برای عمر بن خطاب. پس غیرت تو را به خاطر آوردم و بازگشتم».

«حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا تُوتِيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ أَبِي بْنِ سُلُولٍ جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ أَنْ يُكْفَنَ فِيهِ أَبَاهُ فَأَعْطَاهُ ثُمَّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِتَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَنْصَلِي عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ اللَّهُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّمَا خَيْرِنِي اللَّهُ فَقَالَ: ﴿أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ [التوبة: ۸۰].

وَسَأَزِيدُ عَلَى سَبْعِينَ قَالَ: إِنَّهُ مُنَافِقٌ. فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ. وَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَلَا تُصَلِّيْ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّا تَابَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾ [التوبة: ۸۴]. [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل

الصحابة رضي الله عنهم، باب من فضائل عمر رضي الله عنه].

«از عبدالله بن عمر رضي الله عنهما روایت شده که گفت: هنگامی که عبدالله بن ابی بن سلول مُرد پسر او عبدالله نزد رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم آمد و از ایشان تقاضا کرد که لباسشان را برای کفن پدرش به او اعطا کند سپس از رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم تقاضا کرد که بر پدرش نماز بخواند. پس رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم برخاست تا بر او نماز گزارد. در آن هنگام عمر برخاست و از لباس رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گرفت و گفت: یا رسول الله! آیا بر او نماز می‌گزارى در حالیکه الله تو را از آن نهی کرده است؟ رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: بدرستیکه الله مرا بر آن کار مختار گردانیده و فرمودند: ﴿أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ

سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿ [التوبة: ۸۴] ^(۱) . و من بر هفتاد مرتبه خواهم
افزود. رسول الله ﷺ بر او نماز خواند که الله این آیه را نازل کرد: ﴿وَلَا
تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾ [التوبة: ۸۴] ^(۲) .
این یکی از موافقات عمر است یعنی مواردی که الله موافق با رای عمر
آیه‌ای را نازل کرده است.

«حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاجِمٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ ح وَحَدَّثَنَا
حَسَنُ الْخُلَوَانِيُّ وَعَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ عَبْدٌ أَخْبَرَنِي وَقَالَ حَسَنٌ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ -
وَهُوَ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ- حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ
الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ
سَعْدًا قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ
وَيَسْتَكْثِرْنَ عَالِيَةَ أَصْوَاتُهُنَّ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ فَمَنْ يَبْتَدِرُنَّ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ: أَضْحَكَكَ اللَّهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي فَلَمَّا سَمِعْنَ
صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ». قَالَ عُمَرُ: فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ. ثُمَّ قَالَ
عُمَرُ أَيُّ عَدَوَاتٍ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبُنِنِي وَلَا تَهَبِنِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَلَنْ نَعَمَ أَنْتَ أَغْلَظُ
وَأَقْظُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقَيْكَ
الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ». [صحيح مسلم لأبي الحسين

-
- ۱- ترجمه: برای آنان چه آموزش بخوای چه آموزش نخوای [تفاوتی نمی‌کند]، اگر
هفتاد بار برای آنان آموزش بخوای، هرگز خداوند آنان را نمی‌آمزد.
۲- ترجمه: و هرگز بر هیچ کس از آنان چون بمیرد نماز مگرزار و بر قبرش مایست.

مسلم بن الحجاج النیسابوری، کتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل عمر رضی اللہ عنہ].

«از سعد بن ابی وقاص رضی اللہ عنہ روایت شده که گفت: عمر بر رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم اجازه ورود خواست در حالیکه نزد رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم زانی از قریش بودند که با ایشان مشغول صحبت بودند و صدایشان به تکلم بلند بود. وقتی که عمر اجازه ورود خواست آن زنان بلند شدند و حجاب خود را درست کردند. رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم به عمر اجازه ورود دادند در حالیکه می‌خندیدند. عمر گفت: یا رسول الله! الله شما را خندان گرداند (شادیتان را استمرار بخشد). رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: از این زانی که پیش من هستند تعجب کردم. وقتی که صدای تو را شنیدند حجاب خود را درست کردند. عمر گفت: یا رسول الله! حق این بود که از شما می‌هراسیدند (و حجاب خود را رعایت می‌کردند) تا من. سپس عمر به آن زنان گفت: ای دشمنان نفس‌های خودتان! آیا از رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم نمی‌هراسید و از من هراسانید؟ آنان گفتند: بله، تو خوشین‌تر از رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم هستی. رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: ای عمر! قسم به کسی که جان من در دست اوست، شیطان تو را در راهی ملاقات نخواهد کرد مگر اینکه راهی غیر از راه تو برگزیند».

«حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِّيُّ. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ: جُوَيْرِيَةُ بِنُ أَسْمَاءَ أَخْبَرَنَا عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ. قَالَ: قَالَ عُمَرُ: وَافَقْتُ رَبِّي فِي ثَلَاثٍ: فِي مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ، وَفِي الْحِجَابِ، وَفِي أَسَارِي بَدْرٍ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة رضی اللہ عنہم، باب من فضائل عمر رضی اللہ عنہ].

«از ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت شده که عمر گفت: الله در سه مورد موافق من

بود: در مقام ابراهیم، در حجاب و در اسرای بدر».

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِقَصْرِ مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِشَابٍّ مِنْ قُرَيْشٍ فَظَنَنْتُ أَنِّي أَنَا هُوَ فَقُلْتُ وَمَنْ هُوَ فَقَالُوا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب ﷺ].

«از انس رضی اللہ عنہ روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: بر جنت وارد شدم (در شب معراج) که قصری از طلا در آنجا دیدم. گفتم: این قصر برای کیست؟ گفتند برای جوانی از قریش است. گمان کردم که آن جوان من باشم پس گفتم: آن شخص کیست؟ گفتند: عمر بن الخطاب».

«حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ قَالَ سَمِعْتُ بُرَيْدَةَ يَقُولُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ مَعَاذِرِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ جَاءَتْ جَارِيَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ نَذَرْتُ إِنْ رَدَّكَ اللَّهُ سَالِمًا أَنْ أَضْرِبَ بَيْنَ يَدَيْكَ بِالْذَّفِّ وَأَتَعَّقَى. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنْ كُنْتُ نَذَرْتُ فَاضْرِبِي وَإِلَّا فَلَا». فَجَعَلَتْ تَضْرِبُ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عَلِيُّ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُثْمَانُ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُمَرُ فَأَلْقَتِ الذَّفَّ تَحْتَ اسْتِهَا ثُمَّ فَعَدَّتْ عَلَيْهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ لِيَخَافُ مِنْكَ يَا عُمَرُ إِنِّي كُنْتُ جَالِسًا وَهِيَ تَضْرِبُ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عَلِيُّ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُثْمَانُ وَهِيَ تَضْرِبُ فَلَمَّا دَخَلَتْ أَنْتَ يَا عُمَرُ أَلْقَتِ الذَّفَّ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب

الْمَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَابُ فِي مَنَاقِبِ أَبِي حَفْصِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ].

«از بریده رضی اللہ عنہ روایت شده که گفت: رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم برای جنگی خارج شدند و وقتی بازگشتند زنی سیاه آمد و به ایشان گفت: من نذر کرده‌ام که اگر الله شما را به سلامت بازگرداند پیشاپیش شما دف بزخم و آواز به غنا سر دهم. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم به او گفتند: اگر نذر کرده‌ای پس بزخم و اگر چنین نیست پس این کار را انجام مده. او شروع به نواختن کرد که ابوبکر داخل شد در حالی که آن زن مشغول دف زدن بود سپس علی وارد شد و آن زن همچنان مشغول دف زدن بود و عثمان وارد شد و او دف می‌زد سپس عمر وارد شد که آن زن دف را در زیر خود گذاشت و بر آن نشست. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: یا عمر! بدرستی که شیطان از تو می‌ترسد. من نشسته بودم و او دف می‌زد و ابوبکر آمد و او دف می‌زد و علی وارد شد و او دف می‌زد و عثمان وارد شد و او همچنان دف می‌زد پس وقتی تو آمدی او دف را رها کرد».

«حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ الْبَهْرَارِيُّ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ عَنْ خَارِجَةَ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ رُوْمَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسًا فَسَمِعْنَا لَغَطًا وَصَوْتِ صَبِيَّانِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا حَبَشِيَّةٌ تُزْفِنُ وَالصَّبِيَّانِ حَوْلَهَا فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ تَعَالَى فَاَنْظُرِي». فَجِئْتُ فَوَضَعْتُ لِحْيَتِي عَلَى مَنْكِبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهَا مَا بَيْنَ الْمَنْكِبِ إِلَى رَأْسِهِ فَقَالَ لِي: «أَمَا شَبِعْتَ أَمَا شَبِعْتَ». قَالَتْ فَجَعَلْتُ أَقُولُ: لَا لِأَنْظُرَ مَنْزِلَتِي عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ عُمَرُ قَالَ فَارْفَضَ النَّاسُ عَنْهَا قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنِّي لِأَنْظُرُ إِلَى شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْحِجْنِ قَدْ فَرُّوا مِنْ عُمَرَ». قَالَتْ فَرَجَعْتُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَابُ فِي مَنَاقِبِ أَبِي حَفْصِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ].

«از عایشه رضی الله عنها روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بودند که صدای بچه‌هایی را شنیدیم. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم برخاستند و دیدند که یک زن حبشی می‌رقصد و کودکان اطراف او جمع شده‌اند. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفتند: ای عایشه بیا و نگاه کن. پس آمدم و چانه‌ام را بر شانه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گذاشتم و از بین سر و شانه ایشان به آن زن نگاه کردم. به من گفتند: سیر شدی؟ سیر شدی؟ گفتیم: خیر، به جهت این منزلتی که نزد ایشان داشتیم. تا اینکه عمر ظاهر شد و مردم از اطراف آن زن پراکنده شدند. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفتند: می‌بینم که شیاطین انس و جن از عمر فرار می‌کنند. عایشه گفت: آنگاه بازگشتم.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ قَالَا حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا خَارِجَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَعِزِّ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ يَا بِي جَهْلٍ أَوْ يَعْمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». قَالَ وَكَانَ أَحَبَّهُمَا إِلَيْهِ عُمَرُ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب فی مناقبِ أبی حفص عمر بن الخطاب رضی الله عنه].

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفت: اللهم! اسلام را با احب این دو مرد: ابی جهل یا عمر بن الخطاب عزت بده. گوید: احب این دو برای او عمر بود.»

ابوجهل تا زمان موتش مسلمان نشد و بر علیه اسلام اقدام کرد ولی عمر الفاروق رضی الله عنه در مکه ایمان آورد و با اسلام آوردن او اسلام بمشیت الله عزت یافت. چه قبل از هجرت و چه بعد از هجرت و چه بعد از وفات رسول

اللہ رضی اللہ عنہ، عمر الفاروق رضی اللہ عنہ موجب عزت اسلام بود و زمان خلافتش از دوران پر افتخار تاریخ اسلام محسوب می شود.

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا خَارِجَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ هُوَ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ». وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا نَزَلَ بِالنَّاسِ أَمْرٌ قَطُّ فَقَالُوا فِيهِ وَقَالَ فِيهِ عُمَرُ أَوْ قَالَ ابْنُ الْخَطَّابِ فِيهِ شَكٌّ خَارِجَةٌ إِلَّا نَزَلَ فِيهِ الْقُرْآنُ عَلَى نَحْوِ مَا قَالَ عُمَرُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ].

«از ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: بدوستی که الله حق را بر لسان و قلب عمر قرار داد. ابن عمر گوید: بر مردم امر و حادثه ای رخ نمی داد الا اینکه درباره آن اظهار نظر می کردند و عمر نیز درباره آن اظهار نظر می کرد و قرآن نازل نمی شد مگر همانطور که عمر نظر داده بود.»

«حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ النَّضْرِ أَبِي عُمَرَ عَنِ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ بِأَبِي جَهْلٍ بْنِ هِشَامٍ أَوْ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ»، قَالَ فَأَصْبَحَ فَعَدَا عُمَرُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَسْلَمَ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ].

«از ابن عباس رضی اللہ عنہما روایت شده که نبی ﷺ گفت: اللهم! اسلام را به ابی جهل بن هشام یا به عمر بن الخطاب عزت بخش. صبح فردا عمر نزد رسول الله ﷺ آمد و اسلام آورد.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْوَاسِطِيُّ أَبُو مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ عُمَرُ لِأَبِي بَكْرٍ يَا خَيْرَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَمَا إِنَّكَ إِنْ قُلْتَ ذَلِكَ فَلَقَدْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب ﷺ].

«از جابر بن عبدالله رضی اللہ عنہ روایت شده که گفت: عمر به ابوبکر گفت: ای خیر الناس بعد از رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم، ابوبکر گفت: تو این را گفתי ولی من از رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم استماع کردم که می گفت: شمس بر رجلی بهتر از عمر طلوع نکرده است.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ حَمَادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَيْرِينَ قَالَ: مَا أَظُنُّ رَجُلًا يَنْتَقِضُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يُحِبُّ النَّبِيَّ ﷺ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب ﷺ].

«از محمد بن سیرین روایت شده که گفت: گمان نمی کنم شخصی که به ابوبکر و عمر توهین نماید نبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را دوست داشته باشد.»

«حَدَّثَنَا سَلْمَةُ بْنُ شَيْبٍ، حَدَّثَنَا الْمُفْرِي، عَنْ حَيَوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ مِشْرَحِ بْنِ هَاعَانَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَوْ كَانَ نَبِيٌّ بَعْدِي لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي،

کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَاب فِي مَنَاقِبِ أَبِي حَفْصِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ.
 «از عقبه بن عامر روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: اگر بعد از من یک
 نبی وجود داشت او عمر بن الخطاب می بود.»

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ
 النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِقَصْرِ مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا
 لِشَابٍِّ مِنْ قُرَيْشٍ فَظَنَنْتُ أَلَى أَنَا هُوَ فَقُلْتُ وَمَنْ هُوَ فَقَالُوا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ.»
 [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
 بَاب فِي مَنَاقِبِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ].

«از انس رضی اللہ عنہ روایت شده که نبی صلی اللہ علیہ وسلم گفت: داخل جنت شدم و قصری از
 طلا دیدم. گفتم: این قصر برای کیست؟ گفتند: برای جوانی از قریش. گمان
 کردم که آن شخص من هستم. گفتم: او کیست؟ گفتند: عمر بن خطاب.»

«حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَيْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ الصَّائِعِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ
 عُمَرَ الْعَمَرِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنَا
 أَوَّلُ مَنْ تَنَسَّقَ عَنْهُ الْأَرْضُ ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ آتَى أَهْلَ الْبَقِيعِ فَيُحْشَرُونَ
 مَعِيَ ثُمَّ أَنْتَظِرُ أَهْلَ مَكَّةَ حَتَّى أُحْشَرَ بَيْنَ الْحَرَمَيْنِ.» [سنن الترمذی لمحمد بن
 عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَاب فِي مَنَاقِبِ أَبِي حَفْصِ عُمَرَ
 بْنِ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ].

«از ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: اول شخصی که
 ارض برای او می شکافد من هستم بعد ابوبکر بعد عمر و بعد اهل بقیع
 محشور می شوند بعد منتظر اهل مکه خواهیم ماند تا مردمان بین الحرمین

محشور شوند».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُوسِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ عَمِيْدَةَ السَّلْمَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «يَطْلُعُ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ». فَاطَّلَعَ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ قَالَ: «يَطْلُعُ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ». فَاطَّلَعَ عُمَرُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب أبي حفص عمر بن الخطاب ﷺ].

«از عبدالله بن مسعود ﷺ روایت شده که نبی ﷺ گفت: الان مردی از اهل جنت وارد خواهد شد پس ابوبکر وارد شد. بعد گفت: الان مردی از اهل جنت بر شما داخل خواهد شد که عمر داخل شد».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الظَّلْحِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشِ الْحَوْشِيِّ عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا أَسْلَمَ عُمَرُ نَزَلَ جِبْرِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ لَقَدْ اسْتَبَشَرَ أَهْلُ السَّمَاءِ بِإِسْلَامِ عُمَرَ». [سنن ابن ماجه لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فَضْلُ عُمَرَ ﷺ].

«از ابن عباس رضي الله عنهما روایت شده که گفت: وقتی عمر اسلام آورد جبریل نازل شد و گفت: یا محمد! اهل سماء به اسلام عمر بشارت می دهند».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ الطَّلْحِيِّ أَنْبَأَنَا دَاوُدُ بْنُ عَطَاءِ الْمَدِينِيُّ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوَّلُ مَنْ يُصَافِحُهُ الْحَقُّ عُمَرُ وَأَوَّلُ مَنْ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَأَوَّلُ مَنْ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فضل عمر رضي الله عنه].

«از ابی بن کعب رضی اللہ عنہ روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: اول کسی که حق با او مصافحه می کند عمر است و اول کسی که بر او سلام می کند عمر است و اول کسی که دست او را گرفته و داخل جنت می کند عمر است.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَدِينِيِّ. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْمَاجَشُونَ. حَدَّثَنِي الرَّزِّيُّ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اللَّهُمَّ أَعِزِّ الْإِسْلَامِ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ خَاصَّةً». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فضل عمر رضي الله عنه].

«از عائشه رضی اللہ عنہا وایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: اللهم! اسلام را به عمر بن خطاب عزت بده.»

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ: خَيْرُ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَبُو بَكْرٍ. وَخَيْرُ النَّاسِ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ عُمَرُ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فضل عمر رضي الله عنه].

«از علی بن ابی طالب رضی الله عنه وایت شده که گفت: بهترین مردم بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله، ابوبکر است و بهترین مردم بعد از ابی بکر، عمر است.»

«حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ خَلْفٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ غُضَيْفِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ يَقُولُ بِهِ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب فَضْلُ عُمَرَ رضي الله عنه].

«از ابوذر روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: الله حق را بر لسان عمر قرار داده است که با آن سخن می گوید.»

عثمان رضی اللہ عنہ

«قال النبي ﷺ: «مَنْ يَحْفِرْ بِئْرَ رُومَةَ فَلَهُ الْجَنَّةُ». فَحَفَرَهَا عُثْمَانُ. وَقَالَ: «مَنْ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَلَهُ الْجَنَّةُ». فَجَهَّزَهُ عُثْمَانُ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عثمان بن عفان، أبي عمرو، القرشي رضي الله عنه].

«نبی ﷺ فرمودند: هرکس چاه رومه را حفر کند (بخرد) مستحق جنت است. پس عثمان آن را حفر کرد (خریداری کرده و وقف مسلمین نمود). و همچنین فرمودند: هرکس سپاه عسره (برای جنگ تبوک) را تجهیز کند جنت برای او است. پس عثمان آن لشکر را تجهیز کرد».

«حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ بْنُ بَرِيغٍ حَدَّثَنَا شَادَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ ب قَالَ: كُنَّا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا نَعْدِلُ بِأَبِي بَكْرٍ أَحَدًا ثُمَّ عُمَرَ ثُمَّ عُثْمَانَ، ثُمَّ نَتْرُكُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ لَا نُفَاضِلُ بَيْنَهُمْ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عثمان بن عفان، أبي عمرو، القرشي رضي الله عنه].

«از ابن عمر رضي الله عنهما روایت شده که گفت: ما کسی را (از اصحاب رسول الله ﷺ) با ابوبکر مساوی قرار نمی‌دادیم و بعد از او عمر و بعد از او عثمان را (درباره آنها نیز کسی را مساویشان قرار نمی‌دادیم). سپس از اصحاب رسول الله ﷺ کسی را بر دیگری فضل و برتری نمی‌دادیم».

«حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ - هُوَ ابْنُ مَوْهَبٍ - قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَهْلِ مِصْرَ حَجَّ الْبَيْتِ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا، فَقَالَ مَن هَؤُلَاءِ الْقَوْمُ قَالَ هَؤُلَاءِ قُرَيْشٌ. قَالَ فَمِنَ الشَّيْخِ فِيهِمْ قَالُوا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ. قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ إِنِّي سَأَيْلُكَ عَنْ شَيْءٍ فَحَدِّثْنِي هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ فَرَّ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ نَعَمْ. قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَن بَدْرٍ وَلَمْ يَشْهَدْ قَالَ نَعَمْ. قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنِ بَيْعَةِ الرُّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ. قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ. قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَى أَبِئِنَّ لَكَ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَفَا عَنْهُ وَعَفَّرَ لَهُ، وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنِ بَدْرٍ، فَإِنَّهُ كَانَتْ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ». وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنِ بَيْعَةِ الرُّضْوَانِ فَلَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرُّضْوَانِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ الْيُمْنَى: «هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ». فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ، فَقَالَ: «هَذِهِ لِعُثْمَانَ». فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ أَذْهَبَ بِهَا الْآنَ مَعَكَ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل

البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عثمان بن عفان، أبي عمرو، القرشي ﷺ].

«از عثمان بن موهب روایت شده که گفت: مردی از اهل مصر (یزید بن بشر السکسکی یا العلاء بن عرار) برای حج آمده بود که دید عده‌ای (در جایی) نشسته‌اند. گفت: این‌ها چه کسانی هستند؟ گفتند: آن‌ها از قریش هستند. او گفت: بزرگ و شیخ آن‌ها کیست؟ گفتند: عبدالله بن عمر. او گفت: یا ابن عمر! من درباره امری از تو سؤال می‌کنم پس پاسخم گو. آیا می‌دانی که عثمان در روز احد فرار کرد؟ ابن عمر گفت: بله. او گفت: آیا می‌دانی او در جنگ بدر غایب بود؟ ابن عمر گفت: بله. او گفت: آیا می‌دانی در بیعت رضوان نیز غایب بود و در آن حضور نداشت؟ ابن عمر گفت: بله. او

گفت: الله اكبر. ابن عمر گفت: پیش بیا تا برایت مشخص سازم (علت این وقایع را). درباره فرار او از احد پس من شهادت می‌دهم که الله او را بخشید و مغفرت کرد (طبق آیه: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ﴾ [آل عمران: ۱۵۵]). اما غیبت عثمان از جنگ بدر به این دلیل بود که دختر رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم که همسر او بود (در آن زمان) مریض بود پس رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم به عثمان گفتند: برای تو پاداش و اجر و سهم کسی است که در جنگ بدر شرکت کرده باشد. اما درباره غیبت او از بیعت رضوان: اگر کسی با عزت تر از عثمان در مکه وجود می‌داشت رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم آن شخص را برای فرستادن او به مکه انتخاب می‌کردند ولی ایشان عثمان را فرستادند و بیعت رضوان بعد از رفتن عثمان به مکه واقع شد. پس رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم با اشاره به دست راست خودشان گفتند: این دست عثمان است و با دست چپ خود به دست راستشان زدند و گفتند: این بیعت برای عثمان است. پس ابن عمر به آن مرد مصری گفت: الآن برو با آنچه نزد توست. (از این معلومات)».

«حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَيْبَةَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَدِيَّ بْنَ الْحِيارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مُحْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَعُوْثَ قَالَا مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ

۱- ترجمه: «کسانی از شما در روزی که دو گروه به هم رسیدند، روی گردانند، جز این نیست که شیطان [به کیفر] بخشی از دستاوردشان، آنان را [از جای] لغزاند. و به راستی خداوند آنان را بخشید. بی گمان خداوند آمرزنده بردبار است.»

عُثْمَانَ لِأَخِيهِ الْوَلِيدِ فَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيهِ. فَقَصَدْتُ لِعُثْمَانَ حَتَّى خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ، فُلْتُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، وَهِيَ نَصِيحَةٌ لَكَ. قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ - قَالَ مَعْمَرٌ أَرَاهُ قَالَ - أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ. فَأَنْصَرَفْتُ، فَرَجَعْتُ إِلَيْهِمْ إِذْ جَاءَ رَسُولُ عُثْمَانَ فَأَتَيْتُهُ، فَقَالَ: مَا نَصِيحَتُكَ فَقُلْتُ إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ، وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ، وَكُنْتُ مِمَّنْ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ، فَهَاجَرْتُ الْهَجْرَتَيْنِ، وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَرَأَيْتُ هَدْيَهُ، وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ. قَالَ: أَذْرَكْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فُلْتُ: لَا وَلَكِنْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا يَخْلُصُ إِلَى الْعُدْرَاءِ فِي سِتْرِهَا. قَالَ أَمَا بَعْدُ فَإِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ، فَكُنْتُ مِمَّنْ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَأَمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ، وَهَاجَرْتُ الْهَجْرَتَيْنِ كَمَا قُلْتُ، وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَبَايَعْتُهُ، فَوَاللَّهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلَا عَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ، ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ مِثْلُهُ، ثُمَّ عُمَرُ مِثْلُهُ، ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ، أَفَلَيْسَ لِي مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي لَهُمْ قُلْتُ بَلَى. قَالَ فَمَا هَذِهِ الْأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ أَمَا مَا ذَكَرْتُ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ، فَسَنَأْخُذُ فِيهِ بِالْحَقِّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ دَعَا عَلِيًّا فَأَمَرَهُ أَنْ يَجْلِدَهُ فَجَلَدَهُ ثَمَانِينَ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب عثمان بن عفان، أبي عمرو، القرشي ﷺ].

«از عبیدالله بن عدی روایت شده که مسور بن مخرمه و عبدالرحمن بن اسود به او گفتند: چه چیز تو را منع می کند که با عثمان درباره برادرش ولید صحبت کنی که ناس درباره او زیاد می گویند. پس وقتی عثمان برای صلوات خارج شد قصد او کردم و گفتم: من تقاضایی از تو دارم و آن نصیحتی برای توست. گفت: ای مرء من به الله از تو تعوذ می جویم. پس منصرف شدم و مراجعت کردم تا اینکه رسول عثمان آمد و نزد او رفتم. او گفت: نصیحت تو چیست؟ گفتم: الله سبحانه و محمد ﷺ را به حق فرستاد و بر او کتاب

نازل کرد و تو از اشخاصی بودی که الله و رسولش را استجابت کردی و دو هجرت انجام دادی و هم صحبت رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بودی و هدی و طریقه او را دیدی. بدان که ناس در شأن ولید زیاد می گویند. او گفت: آیا محضر رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را درک کرده‌ای؟ گفتم: خیر، ولی علم او حتی به دختر باکره در سترش رسیده است. او گفت: اما بعد، الله محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم را به حق مبعوث کرد و من از اشخاصی بودم که الله و رسولش را استجابت کردم و به آنچه بدان مبعوث شده بود ایمان آوردم و کما گفتمی دو هجرت انجام دادم و هم صحبتی رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم کردم و با او بیعت نمودم. والله که از او عصیان و به او خیانت نکردم تا اینکه الله عزوجل او را وفات داد بعد با ابوبکر نیز چنین بودم و با عمر نیز چنین بودم تا اینکه به خلافت رسیدم. آیا برای من حقی مثل آنچه برای آنان بود نیست؟ گفتم: بلی. گفت: پس این اقوال و احادیثی که از شما به من می‌رسید از چیست؟ اما آنچه در شأن ولید ذکر کردی درباره او این شاء الله حق را اجرا خواهیم کرد. بعد علی را دعوت کرد و به او امر کرد که به ولید جلد بزند که او هشتاد ضربه زد».

«حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضی اللہ عنہ قَبْلَ أَنْ يُصَابَ بِأَيَّامٍ بِالْمَدِينَةِ وَقَفَ عَلَى حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ وَعُثْمَانَ بْنَ حُنَيْفٍ، قَالَ كَيْفَ فَعَلْتُمَا أَتَخَافَانِ أَنْ تَكُونَا قَدْ حَمَلْتُمَا الْأَرْضَ مَا لَا تُطْبِقُ قَالََا حَمَلْنَاهَا أَمْرًا هِيَ لَهُ مُطِيقَةٌ، مَا فِيهَا كَبِيرٌ فَضَلِّ. قَالَ انظُرَا أَنْ تَكُونَا حَمَلْتُمَا الْأَرْضَ مَا لَا تُطْبِقُ، قَالَ قَالََا لَا. فَقَالَ عُمَرُ لِمَنْ سَلَّمَنِي اللَّهُ لَأَدْعَنَّ أَرَامِلَ أَهْلِ الْعِرَاقِ لَا يَحْتَجْنَ إِلَى رَجُلٍ بَعْدِي أَبَدًا. قَالَ: فَمَا أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا رَابِعَةٌ حَتَّى أُصِيبَ. قَالَ إِنِّي لِقَائِمٌ مَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلَّا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ غَدَاةً أُصِيبَ، وَكَانَ إِذَا مَرَّ بَيْنَ الصَّقْبَيْنِ قَالَ اسْتَوْا. حَتَّى إِذَا لَمْ يَرِ فِيهِنَّ

خَلَلًا تَقَدَّمَ فَكَبَّرَ، وَرُبَّمَا قَرَأَ سُورَةَ يُوسُفَ، أَوْ التَّحْلَ، أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ، فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّاسُ، فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ كَبَّرَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَتَلَنِي - أَوْ أَكَلَنِي - الْكَلْبُ. حِينَ طَعَنَهُ، فَطَارَ الْعِلْجُ بِسِكِّينٍ ذَاتِ طَرْفَيْنِ لَا يَمُرُّ عَلَى أَحَدٍ يَمِينًا وَلَا شِمَالًا إِلَّا طَعَنَهُ حَتَّى طَعَنَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا، مَاتَ مِنْهُمْ سَبْعَةٌ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، طَرَحَ عَلَيْهِ بُرْنُسًا، فَلَمَّا ظَنَّ الْعِلْجُ أَنَّهُ مَأْخُودٌ نَحَرَ نَفْسَهُ، وَتَنَاوَلَ عُمَرُ يَدَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدَّمَهُ، فَمَنْ يَلِي عُمَرَ فَقَدْ رَأَى الَّذِي أَرَى، وَأَمَّا نَوَاحِي الْمَسْجِدِ فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ عَيْرَ أَنَّهُمْ قَدْ فَقَدُوا صَوْتَ عُمَرَ وَهُمْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ. فَصَلَّى بِهِمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ صَلَاةً خَفِيفَةً، فَلَمَّا انْصَرَفُوا. قَالَ يَا ابْنَ عَبَّاسِ، انْظُرْ مَنْ قَتَلَنِي. فَجَالَ سَاعَةً، ثُمَّ جَاءَ، فَقَالَ غُلَامٌ الْمَغِيرَةَ. قَالَ الصَّنْعُ قَالَ نَعَمْ. قَالَ قَاتَلَهُ اللَّهُ لَقَدْ أَمَرْتُ بِهِ مَعْرُوفًا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَجْعَلْ مِيتَتِي بِيَدِ رَجُلٍ يَدْعَى الْإِسْلَامَ، قَدْ كُنْتُ أَنْتَ وَأَبُوكَ تُحِبَّانِ أَنْ تَكْثُرَ الْعُلُوجُ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ {الْعَبَّاسُ} أَكْثَرَهُمْ رَقِيقًا. فَقَالَ إِنْ شِئْتَ فَعَلْتُ. أَيْ إِنْ شِئْتَ قَتَلْنَا. قَالَ كَذَّبْتَ، بَعْدَ مَا تَكَلَّمُوا بِلِسَانِكُمْ، وَصَلُّوا قِبَلْتَكُمْ وَحَجُّوا حَجَّكُمْ فَاحْتَمِلْ إِلَى بَيْتِهِ فَاَنْطَلَقْنَا مَعَهُ، وَكَانَ النَّاسُ لَمْ تُصِبْهُمْ مُصِيبَةٌ قَبْلَ يَوْمَيْدٍ، فَقَائِلٌ يَقُولُ: لَا بَأْسَ. وَقَائِلٌ يَقُولُ: أَخَافُ عَلَيْهِ، فَأَتَى بِنَيْبِذٍ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جَوْفِهِ، ثُمَّ أَتَى بِلَبَنِ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جُرْحِهِ، فَعَلِمُوا أَنَّهُ مَيِّتٌ، فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ، وَجَاءَ النَّاسُ يُثْنُونَ عَلَيْهِ، وَجَاءَ رَجُلٌ شَابٌّ، فَقَالَ أَبْشِرْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِبُشْرَى اللَّهِ لَكَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدِمَ فِي الْإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ، ثُمَّ وَلِيَتْ فَعَدَلْتَ، ثُمَّ شَهَادَةٌ. قَالَ وَوَدِدْتُ أَنْ ذَلِكَ كَفَافٌ لَأَعَلِّي وَلَا لِي. فَلَمَّا أَدْبَرَ، إِذَا إِزَارُهُ يَمَسُّ الْأَرْضَ. قَالَ رُدُّوا عَلَيَّ الْغُلَامَ قَالَ ابْنُ أَخِي ارْزُقْ تَوْبِكَ، فَإِنَّهُ أَنْبَى لِتَوْبِكَ وَأَتْقَى لِرَبِّكَ، يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ انْظُرْ مَا عَلَيَّ مِنْ الدَّيْنِ. فَحَسَبُوهُ فَوَجَدُوهُ سِتَّةً وَثَمَانِينَ أَلْفًا أَوْ نَحْوَهُ، قَالَ إِنْ وَفَى لَهُ مَالٌ آلِ عُمَرَ،

فَأَدَّه مِنْ أَمْوَالِهِمْ، وَإِلَّا فَسَلْ فِي بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ، فَإِنْ لَمْ تَفِ أَمْوَالَهُمْ فَسَلْ فِي فُرَيْشٍ، وَلَا تَعُدُّهُمْ إِلَىٰ غَيْرِهِمْ، فَأَدَّ عَنِّي هَذَا الْمَالَ، انْطَلِقْ إِلَىٰ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ فَقُلْ يَقْرَأُ عَلَيْكَ عُمَرُ السَّلَامَ. وَلَا تُقُلْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ. فَإِنِّي لَسْتُ الْيَوْمَ لِلْمُؤْمِنِينَ أَمِيرًا، وَقُلْ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبِيهِ. فَسَلَّمَ وَاسْتَأْذَنَ، ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهَا، فَوَجَدَهَا قَاعِدَةً تَبْكِي فَقَالَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السَّلَامَ وَيَسْتَأْذِنُ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبِيهِ. فَقَالَتْ كُنْتُ أُرِيدُهُ لِنَفْسِي، وَلَا وَثِرَ بِهِ الْيَوْمَ عَلَىٰ نَفْسِي. فَلَمَّا أَقْبَلَ قِيلَ هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ قَدْ جَاءَ. قَالَ ارْفُوعُونِي، فَاسْتَدَّهُ رَجُلٌ إِلَيْهِ، فَقَالَ مَا لَدَيْكَ قَالَ الَّذِي نُحِبُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَذْنَتْ. قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ، مَا كَانَ مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ مِنْ ذَلِكَ، فَإِذَا أَنَا قَضَيْتُ فَأَحْمِلُونِي ثُمَّ سَلَّمَ فَقُلْ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَإِنْ أَذْنَتْ لِي فَأَدْخِلُونِي، وَإِنْ رَدَّتْنِي رُدُّونِي إِلَىٰ مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ. وَجَاءَتْ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ حَنْصَةَ وَالنِّسَاءُ تَسِيرُ مَعَهَا، فَلَمَّا رَأَيْنَاهَا قُمْنَا، فَوَلَجْتُ عَلَيْهِ فَبَكَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً، وَاسْتَأْذَنَ الرَّجَالُ، فَوَلَجْتُ دَاخِلًا لَهُمْ، فَسَمِعْنَا بُكَاءَهَا مِنَ الدَّاخِلِ. فَقَالُوا: أَوْصِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اسْتَخْلِفْ. قَالَ مَا أَحَدٌ أَحَقُّ بِهَذَا الْأَمْرِ مِنْ هَؤُلَاءِ النَّفَرِ أَوْ الرَّهْطِ الَّذِينَ تُوِّفَىٰ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ. فَسَمَىٰ عَلِيًّا وَعُثْمَانَ وَالزُّبَيْرَ وَطَلْحَةَ وَسَعْدًا وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ وَقَالَ يَشْهَدُكُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَلَيْسَ لَهُ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ - كَهَيْئَةِ التَّعْزِيَةِ لَهُ - فَإِنْ أَصَابَتِ الْإِمْرَةُ سَعْدًا فَهُوَ ذَاكَ، وَإِلَّا فَلَيْسَتْ بِهِ أَيْكُمْ مَا أُمِرْتُ، فَإِنِّي لَمْ أَعِزُّهُ عَنِ عَجْزٍ وَلَا خِيَانَةٍ وَقَالَ أَوْصِي الْخَلِيفَةَ مِنْ بَعْدِي بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ، وَيَحْفَظَ لَهُمْ حُرْمَتَهُمْ، وَأَوْصِيهِ بِالْأَنْصَارِ خَيْرًا، الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ، أَنْ يُقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ، وَأَنْ يُعْفَىٰ عَنْ مُسِيئَتِهِمْ، وَأَوْصِيهِ بِأَهْلِ الْأَمْصَارِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ رِذَاءُ الْإِسْلَامِ، وَجِبَاهَةُ الْمَالِ، وَعَيْطُ الْعَدُوِّ، وَأَنْ لَا يُؤْخَذَ مِنْهُمْ إِلَّا فَضْلُهُمْ عَنِ

رِضَاهُمْ، وَأُوصِيهِ بِالْأَعْرَابِ خَيْرًا، فَإِنَّهُمْ أَصْلُ الْعَرَبِ وَمَادَّةُ الْإِسْلَامِ أَنْ يُؤْخَذَ مِنْ حَوَاشِي أَمْوَالِهِمْ وَتُرَدَّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، وَأُوصِيهِ بِذِمَّةِ اللَّهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ ﷺ أَنْ يُوفَى لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ، وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ، وَلَا يُكَلَّفُوا إِلَّا طَاقَتَهُمْ. فَلَمَّا قُبِضَ خَرَجْنَا بِهِ فَاَنْطَلَقْنَا نَمِثِي فَسَلَّمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ. قَالَتْ أَدْخِلُوهُ. فَأَدْخِلَ، فَوُضِعَ هُنَالِكَ مَعَ صَاحِبِيهِ، فَلَمَّا فُرِعَ مِنْ دَفْنِهِ اجْتَمَعَ هَؤُلَاءِ الرَّهْطُ، فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ اجْعَلُوا أَمْرَكُمْ إِلَى ثَلَاثَةِ مِنْكُمْ. فَقَالَ الزُّبَيْرُ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عَلِيٍّ. فَقَالَ طَلْحَةُ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عُثْمَانَ. وَقَالَ سَعْدٌ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ. فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَيُّكُمْ تَبَرَّأَ مِنْ هَذَا الْأَمْرِ فَتَجَعَلُهُ إِلَيْهِ، وَاللَّهُ عَلَيْهِ وَالْإِسْلَامُ لَيَنْظُرَنَّ أَفْضَلَهُمْ فِي نَفْسِهِ. فَأُسْكِتَ الشَّيْخَانِ، فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَفْتَجْعَلُونَهُ إِلَيَّ، وَاللَّهُ عَلَيَّ أَنْ لَا أَلُوَ عَنْ أَفْضَلِكُمْ قَالَا نَعَمْ، فَأَخَذَ بِيَدِ أَحَدِهِمَا فَقَالَ لَكَ قَرَابَةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَالْقَدَمُ فِي الْإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ، فَاللَّهُ عَلَيْكَ لَنْ أَمْرُكَ لَتَعْدِلَنَّ، وَلَيْتَ أَمَرْتُ عُثْمَانَ لَتَسْمَعَنَّ وَلْتُطِيعَنَّ. ثُمَّ خَلَا بِالْآخِرِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ، فَلَمَّا أَخَذَ الْمِيثَاقَ قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ يَا عُثْمَانُ. فَبَايَعَهُ، فَبَايَعَهُ لَهُ عَلِيٌّ، وَوَلَّجَ أَهْلَ الدَّارِ فَبَايَعُوهُ.

[صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب قصة البيعة والاتفاق على عثمان بن عفان ﷺ].

«از عمرو بن میمون روایت شده که گفت: عمر بن الخطاب ﷺ را چند روز قبل از اینکه در مدینه مجروح شود رؤیت کردم که بر حذیفه بن یمان و عثمان بن حنیف می گفت: کار را چگونه انجام دادید؟ آیا خوف دارید که بر ارض (سرزمینی که عمر، آن دو را برای اخذ خراج و جزیه ارسال کرده بود) خراجی گرفته باشید که در طاقت آن (مردمان آن) نباشد؟ آن دو گفتند: خراجی برای آن‌ها وضع کردیم که در طاقتشان باشد. گفت: آیا بر آن‌ها

خراجی وضع کردید که خارج از طاقتشان باشد؟ آن دو گفتند: خیر. گفت: اگر الله مرا سلامت دارد به بیوه‌های اهل عراق رسیدگی می‌کنم تا به مردی غیر از من احتیاج پیدا نکنند. پس بر عمر چهار روز نگذشت که مجروح شد. من در صف صلات فجر قائم بودم و جز عبدالله بن عباس در آن صبح بین من و عمر فاصله نبود و وقتی بین دو صف عبور می‌کرد می‌گفت: صاف بایستید! و وقتی که بین مصلین خللی نمی‌دید به صلات تکبیر می‌گفت و شاید سوره یوسف یا النحل یا مثل آن‌ها را در رکعت اولی قرائت می‌کرد تا مردم جمع شوند. پس وقتی تکبیر گفت شنیدم که گفت: کشت مرا یا خورد مرا این سگ (ابولؤلؤ مجوسی ملعون). ضربه زننده با خنجر دو سویه حمله کرد و عبور نمی‌کرد إلا اینکه بر چپ و راست ضربه زد که موجب مجروح شدن سیزده نفر شد که هفت نفرشان وفات کردند. وقتی این واقعه را یکی از مسلمین مشاهده کرد برنس (نوعی لباس) خود را بر روی او قرار داد و چون او ترسید که گرفته شود خود را کشت. عمر دست عبد الرحمن بن عوف را گرفت و او را پیش آورد. آن عده که در عقب عمر در صف بودند ماجرا را دیدند ولی نواحی مختلف مسجد درایت نکردند که چه شد غیر از اینکه صوت عمر را دیگر نشنیدند و می‌گفتند: سبحان الله، سبحان الله. عبد الرحمن برای مصلین صلات خفیفه‌ای خواند. وقتی از صلات منصرف شدند گفت: یا ابن عباس! ببین مرا چه کسی کشت. او ساعتی چرخید و بعد آمد و گفت: غلام مغیره. گفت: آن صانع؟ گفت: بله. گفت: الله او را بکشد که من او را به معروف امر کردم. الحمد لله که مرگ من توسط یک مسلمان انجام نگرفت. تو و پدرت دوست داشتید که کفار عجم در مدینه زیاد شوند و عباس مملوک بیشتری از آن‌ها داشت. او گفت: اگر بخواهی آن را انجام می‌دهیم یا اینکه آن‌ها را می‌کشیم. عمر گفت: دروغ گفتی. آیا بعد از اینکه به لسان شما تکلم کردند و به قبله شما صلات خواندند و حج شما را انجام

دادند؟ عمر به بیت خود حمل شد و ما در معیت او رفتیم. گویا که مردم مصیبتی قبل از آن روز ندیده بودند. قائلی می‌گفت: مشکلی نیست و قائلی می‌گفت: بر او خوف دارم. برای او نبیذ (نوعی نوشیدنی قبل از اینکه به خمر تبدیل شود) آورده شد که آن را نوشید ولی از بدنش خارج شد. بعد برای او شیر آوردند که آن را نوشید ولی از جراحتش خارج گردید پس دانستند که او وفات خواهد کرد. بر او داخل شدیم و ناس نیز می‌آمدند و بر او ثنا می‌گفتند. رجل جوانی آمد و گفت: یا امیرالمؤمنین! بشارت بده به بشارتی که الله برای تو داده است از هم صحبتی رسول الله ﷺ و آنچه در اسلام انجام داده‌ای. بعد به خلافت رسیدی و عدالت کردی و بعد از آن نیز شهادت. گفت: دوست دارم که این موارد نه علیه من نه برای من باشد. وقتی آن جوان می‌رفت إزارش به ارض می‌خورد. عمر گفت: آن جوان را بازگردانید. گفت: ای پسر برادر من! ثوبت را بالا ببر که تمیزتر برای ثوب تو باشد و با تقواتر نزد رب تو. یا عبدالله بن عمر! نظاره کن که بر من چقدر دین است. او محاسبه کرد که هشتاد و شش هزار شد. گفت: این دین از اموال آل عمر ادا شود والا از بنی عدی بن کعب تقاضا کن و إلا از قریش تقاضا کن و بر غیرهم مطرح نکن. نزد ام المؤمنین عائشه برو و بگو: عمر بر تو سلام دارد. نگو امیرالمؤمنین زیرا امروز بر مؤمنین امیر نیستم. به او بگو: عمر بن الخطاب از تو اجازه می‌گیرد که با دو دوستش (رسول الله ﷺ و ابوبکر الصدیق رضی الله عنه) دفن شود. ابن عمر سلام کرد و اجازه گرفت و بعد داخل شد که عائشه را نشسته و گریان یافت. ابن عمر گفت: عمر بن الخطاب بر تو سلام می‌فرستد و اجازه می‌خواهد که در کنار دو دوستش دفن شود. عائشه گفت: آن (مدفن) را برای خود می‌خواستم ولی امروز آن را برای عمر می‌گذارم. وقتی آمد گفتند: این عبدالله بن عمر است که بازگشت. عمر گفت: مرا بلند کنید و مردی برای تکیه دادن به او کمک کرد. گفت: چه

شد؟ گفت: آنچه دوست داشتی یا امیرالمؤمنین! او اجازه داد. گفت: الحمد لله، چیزی برای من اهم از این امر نبود. وقتی مردم مرا حمل کنید و بعد به او (عایشه رضی الله عنها) سلام بده و بگو: عمر بن الخطاب اجازه می‌خواهد (برای دفن) پس اگر اجازه داد مرا داخل کنید و اگر قبول نکرد مرا در مقابر مسلمین دفن نمایید. ام المؤمنین حفصه به‌مراه زنانی آمد و وقتی ما او را دیدیم بلند شدیم و او داخل شد و زمانی نزد عمر گریست. بعد رجال اجازه خواسته و داخل شدند که ما صدای گریه از داخل شنیدیم. گفتند: یا امیرالمؤمنین! بر خلافت وصیت کن. گفت: من احدی را برای این امر از این نفرات احق نمی‌بینم. اشخاصی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم وفات کرد در حالی که از آن‌ها راضی بود. پس اسم برد: علی و عثمان و زبیر و طلحه و سعد و عبدالرحمن. او گفت: عبدالله بن عمر شاهد شماست و در این امر (خلافت) برای او چیزی نیست. پس اگر امر خلافت بر سعد (بن ابی وقاص) افتد او بر این امر قادر است و اهل آن است و من او (سعد) را برای عجز یا خیانت عزل نکردم. عمر گفت: خلیفه بعد از خودم را به مهاجرین اولین وصیت می‌کنم که حق آن‌ها را شناسد و حرمتشان را حفظ کند. و او را وصیت می‌کنم به نیکویی با انصار. کسانی که در مدینه سکنی داشتند و ایمان در دل‌های آنان قرار داده شد که اعمال نیک آن‌ها را قبول کند و سیئه آن‌ها را عفو نماید. و او را وصیت می‌کنم به نیکویی با اهل امصار (بلدان اسلامی) که آن‌ها عون و قوت اسلام و جبات مال (اموال مملکت اسلامی از آن‌ها جمع می‌شود) و موجب غیظ عدو هستند و اینکه (برای خراج) از زیادی اموال آن‌ها و با رضایتشان اخذ شود. و او را وصیت می‌کنم به نیکویی بر اعراب که آن‌ها اصل عرب و ماده اسلام هستند (بر اسلام جمع و موجب نصرت آن شدند) و اینکه (خراج) از حواشی اموالشان اخذ شود و بر فقرايشان عودت گردد. و او را وصیت می‌کنم به آنان که در ذمه الله تعالی و ذمه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم هستند

که بر عهدشان وفا کند و در ورای آن‌ها قتال نماید (از آنان حمایت نماید) و بر آنان تکلیف نکند إلا به مقدار طاقتشان. وقتی عمر وفات یافت او را خارج کردیم و پیاده رفتیم. عبدالله بن عمر سلام کرد و گفت: عمر بن الخطاب اجازه می‌خواهد. عائشه گفت: او را داخل کنید که او را داخل کردیم و در کنار دو دوستش قرار دادیم. وقتی از دفن او فارغ شدیم آن رهط (گروه بین سه تا ده نفر و در اینجا شش نفر) اجتماع کردند. عبدالرحمن گفت: امرتان را بر سه نفر از خودتان قرار دهید. زبیر گفت: امر خود را بر علی قرار می‌دهم (به نفع او رأی می‌دهم). طلحه گفت: امر خود را بر عثمان قرار می‌دهم. سعد گفت: امر خود را بر عبدالرحمن بن عوف قرار می‌دهم. عبدالرحمن گفت: کدامیک از شما دو نفر (علی و عثمان) از این امر دست می‌کشید تا امر تعیین خلیفه را به او بسپاریم تا الله بر او رقیب و اسلام بر او حاکم باشد تا آنکه را افضل بیند انتخاب کند؟ شیخان (عثمان و علی) ساکت ماندند. عبدالرحمن گفت: آیا این امر را بر من قرار می‌دهید تا در انتخاب افضل شما کوتاهی نکنم؟ آن دو گفتند: بلی. پس دست یکی از آن دو (علی) را گرفت و گفت: برای تو قرابت رسول الله ﷺ و قدم در اسلام است. بر الله قسم می‌خوری که اگر تو را امر کردم عدالت کنی و اگر به عثمان امر کردم بشنوی و اطاعت کنی؟ بعد با دیگری (عثمان) نیز خلوت کرد و همین مطالب را به او گفت. وقتی از هر دوی آن‌ها میثاق گرفت گفت: دستت را بلند کن ای عثمان. پس با او بیعت کرد و علی نیز با او بیعت کرد و اهل الدار نیز وارد شده و بیعت کردند».

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ زَيْدِ هُوَ ابْنُ أَبِي أُيَيْسَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ قَالَ لَمَّا حُصِرَ عُمَانُ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ فَوْقَ دَارِهِ ثُمَّ قَالَ أَذْكَرُكُمْ

بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ حِرَاءَ حِينَ انْتَفَضَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «اثْبُتْ حِرَاءُ فَلَيْسَ عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ». قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ أَذْكَرُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي جَيْشِ الْعُسْرَةِ: «مَنْ يُنْفِقْ نَفَقَةً مُتَقَبَّلَةً». وَالنَّاسُ مُجْهِدُونَ مُعْسِرُونَ فَجَهَزْتُ ذَلِكَ الْجَيْشَ قَالُوا نَعَمْ. ثُمَّ قَالَ أَذْكَرُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ بُرَّ رُومَةَ لَمْ يَكُنْ يَشْرَبُ مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا بِشَمْنٍ فَاثْبَعْتُهَا فَجَعَلْتُهَا لِلْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَابْنِ السَّبِيلِ قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ وَأَشْيَاءُ عَدَدَهَا». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ وَلَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از ابی عبدالرحمن السلمی روایت شده که گفت: وقتی عثمان محاصره شده بود بر بام منزلش رفت و گفت: شما را به الله سوگند می‌دهم آیا می‌دانید وقتی که حراء لرزید رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: ثابت باش ای حراء که بر روی تو جز نبی و صدیق و شهید نیست؟ گفتند: بله (می‌دانیم). گفت: شما را به الله سوگند می‌دهم آیا می‌دانید که در جیش عسره (جنگ تبوک) رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمودند: هرکس نفقه‌ای دهد مقبول باشد؟ در حالی که مردم در این جنگ به مشکل افتاده بودند و من این سپاه را تجهیز کردم؟ گفتند: بله. گفت: شما را به الله سوگند می‌دهم آیا می‌دانید هرکس از چاه رومه آبی می‌نوشید باید قیمت آن را نیز پرداخت می‌کرد که من آن را خریدم و برای غنی و فقیر و ابن السبیل وقف کردم؟ گفتند: بله، می‌دانیم. و به همین ترتیب مواردی دیگر را ذکر کرد.»

«حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بَشِيرٍ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِبَيْعَةِ الرِّضْوَانِ كَانَ عُمَانُ

بُنْ عَفَّانَ رَسُولَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ قَالَ فَبَايَعَ النَّاسَ قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ عُثْمَانَ فِي حَاجَةِ اللَّهِ وَحَاجَةِ رَسُولِهِ». فَضَرَبَ بِإِحْدَى يَدَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى فَكَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِعُثْمَانَ خَيْرًا مِنْ أَيْدِيهِمْ لِأَنَّهُمْ لَأَنْفُسِهِمْ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان ؓ وَ لَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از انس بن مالک ؓ روایت شده که گفت: وقتی رسول الله ﷺ امر به بیعت رضوان نمودند عثمان بن عفان فرستاده رسول الله ﷺ به سوی اهل مکه بود. مردم با رسول الله ﷺ بیعت کردند. ایشان فرمودند: بدرستی که عثمان در حاجت الله و حاجت رسول او است. پس یک دست خود را به دست دیگر زد. دست رسول الله ﷺ در این بیعت جایگزین دست عثمان بود.»

«حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ الْيَمَانِ عَنْ شَيْخٍ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي ذُبَابٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لِكُلِّ نَبِيٍّ رَفِيقٌ وَرَفِيقِي يَعْني فِي الْجَنَّةِ عُثْمَانُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان ؓ وَ لَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از طلحه بن عبیدالله روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: برای هر نبی رفیقی است و رفیق من در جنت عثمان است.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا السَّكَنُ بْنُ الْمُغِيرَةَ وَبُكَيْرُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى لَالِ عَثْمَانَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي هِشَامٍ عَنْ فَرْقَدِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَبَّابٍ قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَحُتُّ عَلَى جَيْشِ الْعُسْرَةِ فَقَامَ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ مِائَةٌ بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ. ثُمَّ حَضَّ عَلَى الْجَيْشِ فَقَامَ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ مِائَتَا بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ. ثُمَّ حَضَّ عَلَى الْجَيْشِ فَقَامَ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ ثَلَاثُمِائَةَ بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فَأَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْزِلُ عَنِ الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ: مَا عَلَيَّ عَثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ هَذِهِ مَا عَلَيَّ عَثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ هَذِهِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان رضي الله عنه وَكَهْ كُنَيْتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ.]

«از عبدالرحمن بن حباب روایت شده که گفت: شاهد بودم که نبی صلی الله علیه و آله بر جیش العسرة مؤمنین را به کمک دعوت می کرد که عثمان بن عفان بلند شد و گفت: یا رسول الله! من صد شتر با تمام تجهیزات آن فی سبیل الله می دهم. بعد رسول الله صلی الله علیه و آله مؤمنین را بر تجهیز این جیش دعوت کرد. دوباره عثمان بن عفان برخاست و گفت: یا رسول الله! من دویست شتر با همه تجهیزات آن فی سبیل الله می دهم. مجددا رسول الله صلی الله علیه و آله مسلمین را بر تجهیز جیش دعوت کرد که عثمان بن عفان برخاست و گفت: یا رسول الله! من سیصد شتر با تمام تجهیزات فی سبیل الله می دهم. رسول الله صلی الله علیه و آله را دیدم که از منبر پایین می آمد و می گفت: بعد از این عثمان هر آنچه انجام دهد ضرری بر او نخواهد زد. بعد از این عثمان هر آنچه انجام دهد ضرری بر او نخواهد زد (یعنی کفارہ ذنوب او خواهد بود)».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ وَاقِعِ الرَّمْلِيِّ حَدَّثَنَا صَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَوْذَبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ كَثِيرٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سُمْرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سُمْرَةَ قَالَ جَاءَ عُثْمَانُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْفِ دِينَارٍ قَالَ الْحَسَنُ بْنُ وَاقِعٍ وَكَانَ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ مِنْ كِتَابِي فِي كُمِّهِ حِينَ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَنَزَّهَا فِي حِجْرِهِ. قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُقَلِّبُهَا فِي حِجْرِهِ وَيَقُولُ: «مَا صَرَّ عُثْمَانُ مَا عَمِلَ بَعْدَ الْيَوْمِ». مَرَّتَيْنِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان ﷺ وَ لَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از عبدالرحمن بن سمرة ﷺ روایت شده که گفت: وقتی نبی در حال تجهیز جیش العسرة بود عثمان با هزار دینار نزد نبی ﷺ آمد و آن هزار دینار را در حجره پخش کرد. عبدالرحمن گوید: نبی ﷺ را دیدم که آن دنانیر را در حجره‌اش جمع می‌کرد و می‌گفت: هرچه عثمان از امروز به بعد انجام دهد به او ضرری نخواهد زد. و این را دو مرتبه گفت.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ الصَّنَعَانِيِّ أَنَّ حُطْبَاءَ قَامَتْ بِالسَّامِ وَفِيهِمْ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَامَ آخِرُهُمْ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ مَرَّةٌ بْنُ كَعْبٍ فَقَالَ لَوْلَا حَدِيثٌ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا قُمْتُ. وَذَكَرَ الْفِتْنَةَ فَمَرَّ رَجُلٌ مُقَنَّعٌ فِي ثَوْبٍ فَقَالَ هَذَا يَوْمِيذٍ عَلَى الْهُدَى فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ. قَالَ فَأَقْبَلْتُ عَلَيْهِ بِوَجْهِهِ فَقُلْتُ هَذَا قَالَ نَعَمْ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى

الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَابُ فِي مَنَاقِبِ عَثْمَانَ بْنِ عَفَانَ رضی اللہ عنہ وَكَهْ كُنَيْتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از ابی اشعث صنعانی روایت شده که گفت: خطبایی در شام خطبه می‌گفتند و بین آن‌ها رجالی از اصحاب نبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بودند. یکی از آن‌ها که مره بن کعب بود برخاست و گفت: اگر حدیثی از رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم استماع نمی‌کردم بلند نمی‌شدم. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فتنه‌هایی را ذکر کرد (خبر از فتنه‌هایی داد) و در این حال مردی که خود را در ثوب پیچیده بود عبور نمود. رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفت: در روز فتنه این مرد بر هدایت است. به طرف آن مرد رفتم و دیدم که او عثمان بن عفان است. روی او را به سمت رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم کردم و گفتم: این مرد؟ رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفت: بله».

منظور همان فتنه‌ای است که موجب شهادت عثمان رضی اللہ عنہ شد و رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفته بود که در آن فتنه، عثمان رضی اللہ عنہ بر حق و هدایت است.

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْلَانَ حَدَّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَامِرٍ عَنِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: يَا عَثْمَانُ إِنَّهُ لَعَلَّ اللَّهَ يُقَمِّصُكَ قَمِيصًا فَإِنْ أَرَادُوكَ عَلَى خَلْعِهِ فَلَا تُخْلَعُهُ لَهُمْ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَابُ فِي مَنَاقِبِ عَثْمَانَ بْنِ عَفَانَ رضی اللہ عنہ وَكَهْ كُنَيْتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از عائشه رضی اللہ عنہا روایت شده که رسول الله صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم گفت: یا عثمان! الله لباسی بر بدن تو خواهد کرد. اگر عده‌ای خواستند که آن را از بدنت بیرون آورند پس آن را بیرون مکن».

منظور لباس خلافت است که عده‌ای در فتنه خواستند که آن را از بدن عثمان رضی الله عنه خارج کنند یعنی او را از خلافت عزل نمایند ولی عثمان رضی الله عنه تا آخرین لحظه بر خلافت باقی ماند و به شهادت رسید.

«حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدُّورِيُّ حَدَّثَنَا الْجَوْهَرِيُّ حَدَّثَنَا الْعَلَاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الْعَطَّارُ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنَّا نَقُولُ وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حَيَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم باب فی مناقب عثمان بن عفان رضی الله عنه وَكَهْ كُنَيْتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که گفت: ما در زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم می‌گفتیم: ابوبکر و عمر و عثمان.»

یعنی اسم آن‌ها را در کنار هم می‌گفتیم یا اینکه در آن زمان نیز به همین ترتیب از آن‌ها نام می‌بردیم والله أعلم.

«حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ حَدَّثَنَا شَادَانُ الْأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ عَنِ سِنَانِ بْنِ هَارُونَ الْبَرْجُمِيِّ عَنْ كَلْبِ بْنِ وَاثِلٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِتْنَةً فَقَالَ: «يُقْتَلُ فِيهَا هَذَا مَظْلُومًا». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم باب فی مناقب عثمان بن عفان رضی الله عنه وَكَهْ كُنَيْتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که گفت: رسول الله صلى الله عليه وسلم فتنه‌ای را ذکر کرد و رو به عثمان بن عفان رضی الله عنه نمود و گفت: در آن فتنه این مرد مظلوم کشته می‌شود.»

«حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْبَغْدَادِيُّ وَعَبْرٌ وَاحِدٌ قَالُوا حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ زُفَرَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِجَنَازَةِ رَجُلٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا رَأَيْتَكَ تَرَكْتَ الصَّلَاةَ عَلَى أَحَدٍ قَبْلَ هَذَا قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ يَبْعُضُ عُثْمَانَ فَأَبْغَضَهُ اللَّهُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ وَلَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از جابر روایت شده که گفت: جنازه‌ای برای نبی صلی اللہ علیہ وسلم آورده شد تا بر او صلوات میت خواند ولی نبی بر او صلوات نخواند. گفته شد: یا رسول الله! ندیده بودیم که بر احدی خواندن صلوات میت را ترک گوئی. رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم گفت: او بر عثمان بغض می‌ورزید پس الله بر او بغض ورزید.»

«حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا أَبِي وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَهْلَةَ قَالَ قَالَ لِي عُثْمَانُ يَوْمَ الدَّارِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ عَهَدَ إِلَيَّ عَهْدًا فَأَنَا صَابِرٌ عَلَيْهِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب في مناقب عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ وَلَهُ كُنْيَتَانِ يُقَالُ أَبُو عَمْرٍو وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ].

«از ابوسهله روایت شده که گفت: عثمان در یوم الدار به من گفت: رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم با من عهدی بسته است که من بر آن صابر هستم.»

منظور همان عهدی است که تسلیم تقاضای شورشیان نشود. یوم الدار نیز آن روزی است که بیت عثمان رضی اللہ عنہ در محاصره شورشیان قرار گرفته بود.

«حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ، مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ. حَدَّثَنَا أَبِي، عُثْمَانُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الزَّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ؛ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَقِيَ

عُثْمَانُ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ: يَا عُثْمَانُ! هَذَا جَبْرِيلُ أَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ قَدْ زَوَّجَكَ أُمَّ كَلْثُومٍ، بِمِثْلِ صَدَاقِ رُقِيَّةَ، عَلَى مِثْلِ صُحْبَتِهَا». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فَضْلُ عُثْمَانَ ﷺ].

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که گفت: نبی صلی الله علیه و آله و سلم در جلوی باب مسجد با عثمان ملاقات کرد و گفت: یا عثمان! این جبریل است که مرا خبر داده که الله ام کلتوم را بر تو تزویج کرده به مثل صداق رقیه و مثل هم صحبتی با او». عثمان رضی الله عنه را به جهت ازدواج با دو دختر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، ذی النورین یعنی صاحب دو نور می گویند.

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ. حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ. حَدَّثَنَا الْفَرَجُ بْنُ فَصَّالَةَ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ الدَّمَشْقِيِّ، عَنْ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا عُثْمَانُ! أَنْ وَلَّاكَ اللَّهُ هَذَا الْأَمْرَ يَوْمًا، فَأَرَادَكَ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تَخْلَعَ قَمِيصَكَ الَّذِي قَمَصَكَ اللَّهُ، فَلَا تَخْلَعْهُ» يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. قَالَ عُثْمَانُ: فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ: مَا مَعَكَ أَنْ تُعَلِّمِي النَّاسَ بِهَذَا؟ قَالَتْ: أُسَيْتُهُ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فَضْلُ عُثْمَانَ ﷺ].

«از عائشه رضی الله عنها روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفت: یا عثمان! الله تو را روزی بر این امر (خلافت) قرار خواهد داد و منافقین قصد خارج کردن این لباس از بدنت که الله بر تو پوشانده است خواهند داشت پس آن را از بدن خارج مکن. و این قول را سه مرتبه تکرار کرد. عثمان گفت: به عائشه گفتم: چه چیز تو را منع کرد که این را به مردم تعلیم دهی؟ او گفت: آن را فراموش کرده بودم».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ وَعَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَا حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ: «وَدِدْتُ أَنْ عِنْدِي بَعْضُ أَصْحَابِي». قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَدْعُو لَكَ أَبَا بَكْرٍ فَسَكَتَ قُلْنَا أَلَا نَدْعُو لَكَ عُمَرَ فَسَكَتَ قُلْنَا أَلَا نَدْعُو لَكَ عُثْمَانَ قَالَ «نَعَمْ». فَجَاءَ عُثْمَانُ فَخَلَا بِهِ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يُكَلِّمُهُ وَوَجْهَهُ عُثْمَانُ يَتَغَيَّرُ. قَالَ قَيْسٌ فَحَدَّثَنِي أَبُو سَهْلَةَ مَوْلَى عُثْمَانَ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ قَالَ يَوْمَ الدَّارِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَهْدَ إِلَيَّ عَهْدًا وَأَنَا صَائِرٌ إِلَيْهِ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله ﷺ باب فضل عثمان ﷺ].

«از عائشه رضی اللہ عنہا روایت شده که گفت: رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم در مرضش (که از آن وفات کرد) گفت: دوست دارم که بعضی از اصحابم کنارم باشند. گفتیم: یا رسول الله! آیا ابابکر را دعوت کنیم؟ او ساکت ماند. گفتیم: آیا عمر را دعوت کنیم؟ او ساکت ماند. گفتیم: آیا عثمان را دعوت کنیم؟ او گفت: بله. عثمان آمد و با او خلوت کرد. نبی صلی اللہ علیہ وسلم با او صحبت می کرد که صورت عثمان تغییر کرد. ابوسهله مولی عثمان گفت: عثمان بن عفان در یوم الدار (روزی که بیت عثمان در محاصره شورشیان بود) گفت: رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم با من عهدی بسته است و من به سوی آن می روم.»

علیؑ

«قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيِّ: «أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ». وَقَالَ عُمَرُ: تُؤَفِّقُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب علي بن أبي طالب القرشي الهاشمي، أبي الحسنؑ].

«نبی ﷺ به علی فرمودند: تو از من هستی و من از تو هستم. و عمر گفت: رسول الله ﷺ وفات کردند در حالیکه از علی بن ابی طالب راضی بودند».

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فَقَالَ هَذَا فُلَانٌ -لَأَمِيرِ الْمَدِينَةِ- يَدْعُو عَلِيًّا عِنْدَ الْمِنْبَرِ. قَالَ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ يَقُولُ لَهُ أَبُو ثُرَابٍ. فَضَحِكَ قَالَ: وَاللَّهِ مَا سَمَاهُ إِلَّا النَّبِيَّ ﷺ وَمَا كَانَ لَهُ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْهُ. فَاسْتَطَعْتُ الْحَدِيثَ سَهْلًا، وَقُلْتُ يَا أَبَا عَبَّاسٍ كَيْفَ قَالَ دَخَلَ عَلِيٌّ عَلَى فَاطِمَةَ ثُمَّ خَرَجَ فَاضْطَجَعَ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ «أَيْنَ ابْنُ عَمِّكَ». قَالَتْ فِي الْمَسْجِدِ. فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَوَجَدَ رِدَاءَهُ قَدْ سَقَطَ عَنْ ظَهْرِهِ، وَخَلَصَ التُّرَابُ إِلَى ظَهْرِهِ، فَجَعَلَ يَمَسُّحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ فَيَقُولُ «اجْلِسْ يَا أَبَا ثُرَابٍ». مَرَّتَيْنِ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب علي بن أبي طالب القرشي الهاشمي، أبي الحسنؑ].

«از ابی حازم (سلمه بن دینار) روایت شده که گفت: رجلی نزد سهل بن

سعد (الساعدی) آمد و گفت: امیر مدینه بر علی بر روی منبر اهانت می‌کند. گفت: چه می‌گویید؟ گفت: به او می‌گویید: ابو تراب. پس خندید و گفت: والله این اسم را کسی بر او ننهاده إلا نبی ﷺ و اسمی نزد علی از این اسم أحب نیست. از سهل خواستم کل حدیث را بگویند و گفتم: یا ابا عباس! این واقعه چگونه بود؟ گفت: علی بر فاطمه داخل شد و بعد خارج گردید و در مسجد اضطجاع کرد. نبی ﷺ به فاطمه گفت: پسرعمویت کجاست؟ او گفت: در مسجد است. نبی به سمت او خارج شد و او را دید در حالی که ردایش از پشتش افتاده و غبارآلود شده است. نبی تراب را از پشت علی می‌تکاند و می‌گفت: بنشین یا ابا تراب! و این را دو مرتبه به او گفت.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَمَرَ، فَسَأَلَهُ عَنْ عُثْمَانَ، فَذَكَرَ عَنْ مُحَاسِنِ عَمَلِهِ، قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوؤُكَ. قَالَ نَعَمْ. قَالَ فَأَرَعَمَ اللَّهُ بِأَنْفِكَ، ثُمَّ سَأَلَهُ عَنْ عَلِيٍّ، فَذَكَرَ مُحَاسِنَ عَمَلِهِ قَالَ هُوَ ذَاكَ، بَيْتُهُ أَوْسَطُ بَيْوتِ النَّبِيِّ ﷺ. ثُمَّ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوؤُكَ. قَالَ أَجَلْ. قَالَ فَأَرَعَمَ اللَّهُ بِأَنْفِكَ، انْطَلِقْ فَاجْهَدْ عَلِيَّ جَهْدَكَ». [صحيح

البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب علي بن أبي طالب القرشي الهاشمي، أبي الحسن ﷺ].

«از سعد بن عبیده روایت شده که گفت: رجلی نزد ابن عمر آمد و از عثمان از او سؤال کرد که ابن عمر محاسن عمل عثمان را ذکر کرد و گفت: شاید این گفته‌ها تو را بد می‌آید؟ گفت: بله. ابن عمر گفت: الله بینی تو را بر خاک بمالد. بعد آن مرد از علی سؤال کرد و ابن عمر محاسن عمل او را ذکر کرد و گفت: آن بیت علی است که اوسط و احسن بیوت نسبت به بیت نبی ﷺ است. ابن عمر گفت: شاید این تو را بد می‌آید؟ او گفت: بله. ابن

عمر گفت: الله بینی تو را به خاک بمالد. برو و جهد خود را انجام بده (که من حق را به تو گفتم)».

آن شخص بغض عثمان و علی علیهما السلام را بر دل داشت و لهذا از ذکر مناقب و محاسن آن دو ناراحت می شد که ابن عمر برای او دعای سوء می کند و می گوید که هر آنچه خواهی کن که من حقیقت را به تو گفتم. اشاره به بیت علی علیه السلام به این جهت بود که ابن عمر به آن مرد بگوید که اگر علی آنطور که تو فکر می کنی بود جایگاه خانه اش نسبت به بیت نبی صلی الله علیه و آله و سلم چنین نبود.

«حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُندَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ شَكَتْ مَا تَلَقَى مِنْ أَثَرِ الرَّحَاءِ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبِيًّا، فَأَنْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ، فَوَجَدَتْ عَائِشَةَ، فَأَخْبَرَتْهَا، فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيئِ فَاطِمَةَ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْنَا، وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا، فَذَهَبْتُ لِأَقُومَ فَقَالَ: «عَلَى مَكَانِكُمْ». فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي وَقَالَ: أَلَا أَعَلَّمُكُمْمَا خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتُمَانِي إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمْمَا تُكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ، وَتُسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَتَحْمَدَا ثَلَاثَةً وَثَلَاثِينَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْمَا مِنْ خَادِمٍ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب علي بن أبي طالب القرشي الهاشمي، أبي الحسن عليه السلام].

«از علی علیه السلام روایت شده که گفت: فاطمه علیها السلام از آنچه از آسیاب به او می رسید شکایت داشت پس نزد نبی صلی الله علیه و آله و سلم رفت تا خادمی طلب کند ولی او را نیافت و به عائشه برخورد و او را از تقاضای خود باخبر کرد. وقتی نبی صلی الله علیه و آله و سلم آمد عائشه او را از آمدن و تقاضای فاطمه مطلع نمود. نبی صلی الله علیه و آله و سلم نزد ما آمد و

خواستیم که مضاجع (رخت خواب) خود را جمع کنیم و آمدم که برخیزم که نبی گفت: بر جای خود بمانید. پس بین ما نشست بطوری که سرمای دو قدمش را بر سینه‌ام حس کردم. نبی گفت: آیا شما را به بهتر از آنچه طلب کرده بودید مطلع نمایم؟ وقتی به مضاجع می‌روید سی و چهار بار الله اکبر و سی و سه بار سبحان الله و سی و سه بار الحمد لله بگویید و این ذکر از خادم برای شما بهتر است».

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ أَقْضُوا كَمَا كُنْتُمْ تَقْضُونَ، فَإِنَّي أَكْرَهُ الْإِخْتِلَافَ حَتَّى يَكُونَ لِلنَّاسِ جَمَاعَةٌ، أَوْ أُمُوتَ كَمَا مَاتَ أَصْحَابِي. فَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ يَرَى أَنَّ عَامَّةَ مَا يُرَوَى عَلَى عَلِيٍّ الْكَذِبُ». [صحيح البخاري لأبي عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري، كتاب المناقب، باب مناقب علي بن أبي طالب القرشي الهاشمي، أبي الحسن عليه السلام].

«از علی عليه السلام روایت شده که گفت: هر آنچه می‌خواهید انجام دهید که من از اختلاف کراهت دارم تا مردم بر جماعت باشند یا اینکه مثل اصحابم بمیرم. ابن سیرین (که در این حدیث از راویان است) گوید: عامه از علی دروغ روایت می‌کنند».

مخاطب این قول علی عليه السلام اهل عراق و کسانی هستند که بیع ام الولد یا کنیز بچه دار را حلال می‌دانستند در حالی که عمر فاروق رضی الله عنه از آن نهی کرده و دستور به عتق آن‌ها داده بود و علی رضی الله عنه به مخاطبین خود می‌گوید که: رأی من همان رأی عمر فاروق رضی الله عنه است و می‌خواهم مثل اصحابم که همان خلفای راشدین قبل از او هستند بمیرم. ابن سیرین می‌گوید که: عامه

روایات کذبی از علی نقل می‌کنند و شاید منظور او از روایات کذبی که به علی نسبت می‌دهند روایاتی باشد که علی را مخالف خلفای قبل از خود معرفی می‌کند و شاید هم منظور او تمام روایاتی باشد که به دروغ از علی نقل شده‌اند والله تعالی اعلم.

«حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيُّ وَأَبُو جَعْفَرٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ وَعَبِيدُ اللَّهِ الْقَوَارِيرِيُّ وَسُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ. كُلُّهُمْ عَنْ يُونُسَ بْنِ الْمَاجِشُونَ (وَاللَّفْظُ لِابْنِ الصَّبَّاحِ). حَدَّثَنَا يُونُسُ، أَبُو سَلَمَةَ الْمَاجِشُونَ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِعَلِيٍّ: أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى. إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة، باب من فضائل علي بن أبي طالب].

«از سعد بن ابی وقاص روایت شده که گفت: رسول الله ﷺ به علی فرمودند: تو نسبت به من به منزله هارون به موسی هستی إلا اینکه بعد از من نبی ای نخواهد بود.»

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ (يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَارِيَّ) عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ حَيْبَرَ: «لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ». قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مَا أَحْبَبْتُ الْإِمَارَةَ إِلَّا يَوْمَئِذٍ (قَالَ) فَتَسَاوَرْتُ لَهَا رَجَاءً أَنْ أُدْعَى لَهَا (قَالَ) فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا وَقَالَ: «امْسِسْ وَلَا تَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ». قَالَ فَسَارَ عَلِيٌّ شَيْئًا ثُمَّ وَقَفَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ فَصَرَخَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

عَلَىٰ مَاذَا أَقَاتِلُ النَّاسَ قَالَ: «قَاتِلُهُمْ حَتَّىٰ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ مَنَعُوا مِنْكَ دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة عليه السلام، باب من فضائل علي بن أبي طالب عليه السلام].

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله در روز خیبر فرمودند: پرچم (جنگ) را به کسی خواهیم داد که الله و رسولش را دوست دارد و الله بوسیله او فتح را نصیب مسلمین گرداند. عمر بن الخطاب گوید: من امارت را به اندازه امارت در آن روز دوست نداشتم (هیچ امارتی برای من خوشایندتر از امارت در آن روز نبود). گوید: آرزو داشتم که من برای آن انتخاب شوم. رسول الله صلی الله علیه و آله، علی بن ابی طالب را خواستند و پرچم را به او دادند و فرمودند: برو و به چیزی التفات مکن تا زمانی که الله فتح را نصیب شما گرداند. پس علی حرکت کرد و بدون اینکه بازگردد از همانجا فریاد زد: یا رسول الله! به چه چیز با مردم قتال کنم و بجنگم؟ ایشان فرمودند: قتال کن تا اینکه بگویند و شهادت دهند: لا إله إلا الله ومحمدا رسول الله. پس وقتی این را گفتند خونها و اموالشان محفوظ است مگر به حق آن، و حسابشان با الله است.»

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَحُمَّدُ بْنُ عَبَادٍ - وَتَقَارَبَا فِي اللَّفْظِ - قَالَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ - وَهُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ - عَنْ بُكَيْرِ بْنِ مِسْمَارٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَمَرَ مَعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ سَعْدًا فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسُبَّ أَبَا التُّرَابِ فَقَالَ أَمَا مَا ذَكَرْتُ ثَلَاثًا قَالَهُنَّ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله فَلَنْ أُسَبَّهُ لِأَنْ تَكُونَ لِي وَاحِدَةً مِنْهُنَّ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَقُولُ لَهُ خَلَفَ فِي بَعْضِ مَعَارِيزِهِ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ يَا رَسُولَ اللَّهِ خَلَفْتَنِي مَعَ النِّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ

فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نُبُوَّةَ بَعْدِي». وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ يَوْمَ خَيْبَرٍ: «لَأُعْطِينَ الرَّايَةَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ». قَالَ فَتَطَاوَلْنَا لَهَا فَقَالَ: «ادْعُوا لِي عَلِيًّا». فَأُتِيَ بِهِ أَرْمَدَ فَبَصَقَ فِي عَيْنِهِ وَدَفَعَ الرَّايَةَ إِلَيْهِ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ﴾ [آل عمران: ۶۱]. دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَحَسَنًا وَحُسَيْنًا فَقَالَ: اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلِي. [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابةؓ، باب من فضائل علي بن أبي طالبؑ].

«از عامر بن سعد بن ابی وقاص از پدرش روایت شده که گفت: معاویه بن ابی سفیان به سعد گفت: چه چیز تو را از سب و توهین به اباتراب منع می کند؟ گفت: سه چیز را که رسول الله ﷺ به علی گفت موجب عدم سب من می شود زیرا اگر یکی از آنان درباره من گفته شده بود از شتران سرخ (نیکو) برایم بهتر بود. وقتی رسول الله ﷺ در بعضی از غزوات (غزوه تبوک) علی را با خود همراه نکرد علی به او گفت: یا رسول الله! آیا مرا با نساء و صبیان باقی می گذاری؟ رسول الله ﷺ به او گفت: آیا راضی نیستی که نسبت به من به منزله هارون به موسی باشی؟ إلا اینکه نبوتی بعد از من نیست. و یوم الخیبر از رسول الله ﷺ شنیدم که گفت: رایت (جنگ) را به رجلی می دهم که الله و رسولش را دوست دارد و الله و رسولش نیز او را دوست دارند. ما برای گرفتن آن پرچم تلاش می کردیم که علی را دعوت کنید. علی در حال چشم درد آمد و رسول الله ﷺ از آب دهانش بر چشم علی زد و رایت را به او داد و الله فتح را نصیب او گردانید. و وقتی آیه ﴿فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ﴾ [آل عمران: ۶۱]. نازل شد رسول

الله ﷻ، علی و فاطمه و حسن و حسین ﷺ را دعوت کرد و گفت: اللهم! این‌ها اهل من هستند».

«حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ وَشُجَاعُ بْنُ مُحَمَّدٍ جَمِيعًا عَنِ ابْنِ عُليَّةَ قَالَ زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي أَبُو حَيَّانَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ حَيَّانَ قَالَ انْطَلَقْتُ أَنَا وَحُصَيْنُ بْنُ سَبْرَةَ وَعُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ إِلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ فَلَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ قَالَ لَهُ حُصَيْنُ لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَسَمِعْتُ حَدِيثَهُ وَعَزَوْتُ مَعَهُ وَصَلَّيْتُ خَلْفَهُ لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا حَدَّثَنَا يَا زَيْدُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ (قَالَ) يَا ابْنَ أَخِي وَاللَّهِ لَقَدْ كَبِرْتَ سِنِّي وَقَدِمَ عَهْدِي وَنَسِيتُ بَعْضَ الَّذِي كُنْتُ أَعْي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَا حَدَّثْتُمْ فَأَقْبَلُوا وَمَا لَا تُكَلِّفُونِيهِ.

ثُمَّ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا بِمَاءٍ يُدْعَى حُمَّا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَوَعِظَ وَذَكَرَ ثُمَّ قَالَ «أَمَّا بَعْدُ أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوْلَهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ». فَحَثَّ عَلَيَّ كِتَابِ اللَّهِ وَرَعَبَ فِيهِ ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي أَذْكَرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي أَذْكَرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي أَذْكَرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي». فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ يَا زَيْدُ أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ قَالَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ. قَالَ وَمَنْ هُمْ قَالَ هُمْ آلُ عَلِيٍّ وَآلُ عَقِيلٍ وَآلُ جَعْفَرٍ وَآلُ عَبَّاسٍ. قَالَ كُلُّ هَؤُلَاءِ حُرِمَ الصَّدَقَةَ قَالَ نَعَمْ». [صحيح مسلم لأبي الحسين مسلم بن

طالب ﷺ].

«از یزید بن حیان روایت شده که گفت: من و حصین بن سبره و عمر بن مسلم نزد زید بن ارقم رفتیم. وقتی نشستیم حصین به او گفت: یا زید! خیر کثیری نصیب تو شده است. رسول الله صلی الله علیه و آله را رؤیت کرده‌ای و حدیث او را استماع نموده‌ای و در معیت او غزوه کرده‌ای و پشت او صلوات خوانده‌ای. یا زید! ما را از آنچه از رسول الله صلی الله علیه و آله استماع کرده‌ای حدیث گو. زید گفت: ای پسر برادرم! والله که کبیر السن گشته‌ام و بعضی از آنچه از رسول الله صلی الله علیه و آله استماع کرده بودم را فراموش نموده‌ام. پس آنچه را برای شما حدیث گویم قبول کنید و بر آنچه نگویم مکلف نکنید. بعد گفت: روزی رسول الله صلی الله علیه و آله برای ما در آبی بین مکه و مدینه که به آن خم گویند خطبه خواند و الله را حمد و ثنا کرد و وعظ نمود بعد گفت: اما بعد، ألا أيها الناس! من بشری هستم که قریب الوقوع رسول ربم خواهد آمد و او را اجابت خواهیم کرد. من دو ثقل (ثقلین) را در بین شما ترک می‌کنم: اول آندو کتاب الله است که در آن هدایت و نور می‌باشد پس کتاب الله را بگیرید و به آن متمسک شوید. زید گوید: رسول الله صلی الله علیه و آله درباره کتاب الله به حث و ترغیب پرداخت و بعد گفت: و اهل بیت من. اهل بیت مرا فراموش نکنید. اهل بیت مرا فراموش نکنید. اهل بیت من. اهل بیت مرا فراموش نکنید. حصین به زید گفت: اهل بیت او کیستند؟ یا زید! آیا نساء او از اهل بیت او نیستند؟ زید گفت: نساء او از اهل بیت او هستند ولی اهل بیت او از کسانی که صدقه بر آنان بعد از او حرام شد. گفت: آن‌ها کیستند؟ زید گفت: آن‌ها آل علی و آل عقیل و آل جعفر و آل عباس هستند. حصین گفت: صدقه بر همه این‌ها حرام است؟ زید گفت: بله.»

احتمالاً منظور زید بن ارقم رضی الله عنه این است که با وجود اینکه نساء نبی صلی الله علیه و آله جزء اهل بیت او محسوب می‌شوند ولی شامل اهل بیت او در این حدیث

نیستند. اینکه نساء النبی ﷺ جزء اهل بیت او باشند امری است که از آیات صریح قرآن و احادیث نبوی استخراج می‌شود و در حدیث انکاری بر آن مطرح نشده و تأیید نیز شده است ولی شامل شدن قسمتی از اهل بیت در حدیث فوق امری است که در متن حدیث اشاره‌ای به آن نشده است و رسول الله ﷺ بطور کلی اهل بیت خود را ثقل دوم معرفی می‌کند حال چه امهات المؤمنین باشند چه افراد دیگر. زید بن ارقم رضی الله عنه برای این استثنای خود دلایلی نیز ارائه می‌دهد که قابل بررسی می‌باشند. از آن دلایل حرام بودن صدقه است که در حدیث فوق ذکر شده است. ولی بررسی مفهوم حدیث مشخص می‌کند که حرام بودن صدقه نمی‌تواند ارتباطی با مفهوم حدیث داشته باشد زیرا آنچه در حدیث مد نظر است شامل معرفی راه صحیح زندگی و تشخیص مفاهیم درست اسلام است و به همین دلیل رسول الله ﷺ هدایت و نور موجود در قرآن را بیان می‌کند. از آنجا که بعد از قرآن، احکام اسلام از احادیث رسول الله ﷺ اخذ می‌شوند و رسول الله ﷺ خود به مفاهیم آیات قرآن أعلم از دیگران بوده‌اند پس می‌توان گفت که اهل بیت رسول الله ﷺ از این جهت حائز اهمیت هستند که ارتباط نزدیکی با رسول الله ﷺ داشته‌اند و اعمال و اقوال او را از نزدیک رؤیت و استماع کرده‌اند. مشخص است که در بین اهل بیت، نساء النبی ﷺ جایگاه ویژه‌ای از این بابت داشته‌اند زیرا آنچه آن‌ها رؤیت و استماع کرده‌اند دیگران از آن محروم بودند. حتی دیگر اهل بیت من جمله: فاطمه و حسن و حسین رضی الله عنهم نیز چنین جایگاهی نداشته‌اند زیرا رسول الله ﷺ دائماً نزد همسران خود بوده‌اند و آن‌ها از حضور او بهره می‌برده‌اند. علی رضی الله عنه نیز در اسفار رسول الله ﷺ و در بیرون بیت او بسیار در رکاب رسول الله ﷺ بوده است ولی از این نظر می‌توان او را یکی از صحابه رضی الله عنهم دانست زیرا آنان نیز

معمولا نزد رسول الله صلی الله علیه و آله بودند. لهذا می توان گفت که منظور اصلی رسول الله صلی الله علیه و آله از اهل بیت با توجه به مفهوم حدیث بیشتر متوجه امهات المؤمنین بوده است و احادیث نبوی نیز این امر را ثابت می کنند. زید بن ارقم رضی الله عنه در حدیثی دیگر دلیل این نظر خود را چنین بیان می کند که همسران یک مرد ممکن است دائمی نباشند و طلاق داده شوند. این دلیل درباره امهات المؤمنین صدق نمی کند زیرا رسول الله صلی الله علیه و آله آن ها را طلاق نداد. با این وجود حتی اگر آن ها را طلاق می داد طبق مفهوم حدیث نمی شد آن ها را از مصداق حدیث حذف کرد زیرا آن ها در آن وقت که همسر رسول الله صلی الله علیه و آله بوده اند اقوال و اعمال رسول الله صلی الله علیه و آله را رؤیت و استماع کرده اند. با این حال در مورد اهل بیت علیهم السلام اختلافاتی وجود دارد و طبق نظر زید بن ارقم رضی الله عنه می توان گفت که اهل بیت بعد از بنی امیه به حکومت مملکت اسلامی رسیدند زیرا طبق رأی او بنی عباس از اهل بیت هستند و منظور از حدیث ثقلین نیز می باشند والله أعلم.

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ (يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَازِمٍ) عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ اسْتُعْمِلَ عَلَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ مِنْ آلِ مَرْوَانَ (قَالَ) فَدَعَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ فَأَمَرَهُ أَنْ يَشْتِمَ عَلِيًّا (قَالَ) فَأَبَى سَهْلٌ فَقَالَ لَهُ أَمَا إِذْ أُنْبِتَ فَقُلْ لَعْنِ اللَّهِ أَبَا التُّرَابِ. فَقَالَ سَهْلٌ مَا كَانَ لِعَلِيٍّ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَبِي التُّرَابِ وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ إِذَا دُعِيَ بِهَا. فَقَالَ لَهُ أَخْبِرْنَا عَنْ قِصَّتِهِ لِمَ سُمِّيَ أَبَا تُرَابٍ قَالَ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْتَ فَاطِمَةَ فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ: «أَيْنَ ابْنُ عَمِّكَ». فَقَالَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَعَاصَبَنِي فَخَرَجَ فَلَمْ يَقُلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِإِنْسَانٍ «انْظُرْ أَيْنَ هُوَ». فَجَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ. فَجَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ فَأَصَابَهُ تُرَابٌ

فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَيَقُولُ: قُمْ أَبَا التَّرَابِ قُمْ أَبَا التَّرَابِ! [صحیح مسلم لأبي الحسين مسلم بن الحجاج النيسابوري، كتاب فضائل الصحابة ﷺ، باب من فضائل علي بن أبي طالب ﷺ].

«از ابی حازم از سهل بن سعد روایت شده که گفت: بر مدینه رجلی از آل مروان قرار داده شد. او سهل بن سعد را دعوت کرد و امر کرد تا علی را شتم دهد و توهین نماید. ولی سعد ابا کرد. او گفت: حال که ابا می کنی پس بگو: الله ابا تراب را لعنت کرد. سهل گفت: برای علی اسمی احب از ابی تراب نیست و او خوشحال می گردد وقتی که با آن اسم خوانده می شود. به سهل گفت: از قصه او ما را باخبر کن که چرا ابا تراب اسم نهاده شد. گفت: رسول الله ﷺ به بیت فاطمه آمد و علی را در بیت نیافت و گفت: پسرعمویت کجاست؟ فاطمه گفت: بین من و او نزاعی درگرفت و موجب غضب من شد و خارج گردید. رسول الله ﷺ به شخصی گفت: ببین علی کجاست؟ او بازگشت و گفت: یا رسول الله! او در مسجد خوابیده است. رسول الله ﷺ به مسجد آمد. علی مضطجع بود در حالی که ردایش افتاده و بر او تراب نشسته بود. رسول الله ﷺ خاک را از روی او می تکاند و می گفت: برخیز یا اباتراب! برخیز یا اباتراب!».

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الصُّبُعِيُّ عَنْ يَزِيدَ الرَّشَكِيِّ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَيْشًا وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَمَضَى فِي السَّرِيَّةِ فَأَصَابَ جَارِيَةً فَأَنْكَرُوا عَلَيْهِ وَتَعَاقَدَ أَرْبَعَةً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا: إِذَا لَقِينَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرْنَا بِمَا صَنَعَ عَلِيُّ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِذَا رَجَعُوا مِنَ السَّفَرِ بَدَعُوا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمُوا

عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرَفُوا إِلَى رِحَالِهِمْ فَلَمَّا قَدِمَتِ السَّرِيَّةُ سَلَّمُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ أَحَدُ الْأَرْبَعَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَمْ تَرَ إِلَى عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَنَعَ كَذَا وَكَذَا. فَأَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَامَ الثَّانِي فَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ الثَّلَاثُ فَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ قَامَ الرَّابِعُ فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالُوا فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْغَضَبُ يُعْرَفُ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ: مَا تُرِيدُونَ مِنْ عَلِيٍّ مَا تُرِيدُونَ مِنْ عَلِيٍّ مَا تُرِيدُونَ مِنْ عَلِيٍّ إِنَّ عَلِيًّا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَوَيْ كُلُّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابِ مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ وَلَهُ كُنْيَتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از عمران بن حصین روایت شده که گفت: رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جیشی را مبعوث کرده و علی بن ابی طالب را امیر آن‌ها قرار داد. علی در سریه‌ای از جیش بود که بر جاریه‌ای (کنیزی) قرار گرفت (با او جماع کرد) و آن‌ها بر علی خرده گرفتند. چهار نفر از اصحاب رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عهد بستند و گفتند که اگر با رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ملاقات کردیم او را به آنچه علی انجام داده مطلع می‌کنیم. مسلمین وقتی از سفر باز می‌گشتند ابتدا خدمت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رسیده و به او سلام می‌کردند و بعد به بیوت و منازل خود باز می‌گشتند. وقتی آن سریه بازگشت بر نبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سلام کردند. یکی از آن چهار نفر بلند شد و گفت: یا رسول الله! علی بن ابی طالب چنین و چنان کرد. رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از او اعراض کرد. نفر دوم بلند شد و مثل آنچه اولی گفته بود گفت و رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از او نیز اعراض کرد. نفر سوم نیز بلند شد و همان را گفت و رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اعراض کرد. نفر چهارم نیز همان قول را گفت و رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ در حالی که غضب در چهره‌اش مشخص بود رو به او کرد و گفت: از علی چه می‌خواهید؟ از علی چه می‌خواهید؟ از علی چه می‌خواهید؟ علی

از من و من از او هستم و او ولی هر مؤمنی بعد از من است.»
 احتمالاً آن چهار صحابی فکر می‌کردند که که آن کنیز باید زمان استبراء را می‌گذراند ولی استدلال علی علیه السلام این بود که این کنیز بکر و نابالغ است و می‌توان در همان زمان با او جماع کرد. شاید هم به رعایت امانت در غنیمت توسط علی علیه السلام شک برده بودند و معتقد بودند که نباید علی علیه السلام آن کنیز را مال خود می‌کرد. اینکه رسول الله صلی الله علیه و آله می‌گوید: «علی از من و من از علی‌ام» نشان می‌دهد که عمل علی علیه السلام مورد تأیید رسول الله صلی الله علیه و آله بوده است و رسول الله صلی الله علیه و آله هر جا عمل صحیحی می‌دید عامل آن عمل را از خود می‌دانست بطوریکه درباره یکی از اصحابش بنام جلیبیب رضی الله عنه گفت که: او از من و من از اویم و درباره اشعریین نیز این جمله را بکار برد و این نشان از صحت عمل علی علیه السلام دارد. رسول الله صلی الله علیه و آله با گفتن اینکه علی علیه السلام ولی مؤمنین است آن اصحاب را از اعتراض به او نهی می‌کند و ولایت در اینجا ضد عداوت است و شامل قبل و بعد از وفات رسول الله صلی الله علیه و آله می‌شود همانطور که در احادیث دیگر بدون عبارت «من بعدی» آمده است والله أعلم.

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كَهَيْلٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الطَّفَيْلِ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ أَوْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ شَكَ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب مناقب علی بن ابی طالب رضی الله عنه يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابی سرحه یا زید بن ارقم روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: هرکس من مولای او هستم پس علی مولای اوست.»

«حَدَّثَنَا أَبُو الْخَطَّابِ زِيَادُ بْنُ يَحْيَى الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَتَّابٍ سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا الْمُخْتَارُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّمِيمِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حِمَّ اللَّهُ أَبَا بَكْرٍ زَوْجَنِي ابْنَتَهُ وَحَمَلَنِي إِلَى دَارِ الْهَجْرَةِ وَأَعْتَقَ بِلَالًا مِنْ مَالِهِ رَحِمَ اللَّهُ عَمَرَ يَقُولُ الْحَقُّ وَإِنْ كَانَ مَرًّا تَرَكَهُ الْحَقُّ وَمَالَهُ صَدِيقٌ رَحِمَ اللَّهُ عُثْمَانَ تَسْتَحْيِيهِ الْمَلَائِكَةُ رَحِمَ اللَّهُ عَلِيًّا اللَّهُمَّ أَدِرِ الْحَقَّ مَعَهُ حَيْثُ دَارَ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب مناقب علي بن أبي طالب صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ وَ لَهُ كُنْيَتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روایت شده که رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گفت: الله ابابکر را رحمت کند که دخترش را به من داد و مرا تا دار الهجرة (مدینه) حمل نمود (با مرکب‌هایی که برای سفر مهیا کرد) و بلال را با مالش آزاد ساخت. الله عمر را رحمت کند که حق می‌گوید هر چند که تلخ باشد و قول حق برای او دوستی باقی نگذاشت. الله عثمان را رحمت کند که ملائکه از او حیا می‌کنند. الله علی را رحمت کند. اللهم! حق را هر جا که علی هست بر او دایر قرار بده».

«حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ شَرِيكِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ حِرَاثٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ بِالرَّحْبَةِ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ خَرَجَ إِلَيْنَا نَاسٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فِيهِمْ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو وَأَنَاسٌ مِنْ رُؤَسَاءِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ خَرَجَ إِلَيْكَ نَاسٌ مِنْ أَبْنَائِنَا وَإِخْوَانِنَا وَأَرْقَائِنَا وَلَيْسَ لَهُمْ فَهْمٌ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا خَرَجُوا فِرَارًا مِنْ أَمْوَالِنَا وَضِيَاعِنَا فَارْدُدْهُمْ إِلَيْنَا. «فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ فَهْمٌ فِي الدِّينِ سَنَفَقَّهُهُمْ». فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا مَعْشَرَ فُرَيْشٍ لَتَنْتَهَنَّ أَوْ لَيَبْعَثَنَّ اللَّهُ

عَلَيْكُمْ مَنْ يَضْرِبُ رِقَابَكُمْ بِالسَّيْفِ عَلَى الدِّينِ قَدْ اِمْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ عَلَى الْاِيْمَانِ». قَالُوا: مَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ مَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَالَ عُمَرُ مَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: «هُوَ خَاصِصُ النَّعْلِ». وَكَانَ اَعْطَى عَلِيًّا نَعْلَهُ يَخْصِفُهَا ثُمَّ التَّمَّتْ اِلَيْنَا عَلِيٌّ فَقَالَ اِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلَيْتَبَوَّأَ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب ﷺ يُقَالُ وَلَهُ كُنْيَتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی بن ابی طالب ﷺ روایت شده که در کوفه گفت: روز حدیبه عده‌ای از مشرکین به سمت ما خارج شدند که بین آن‌ها سهیل بن عمرو و عده‌ای از رؤسای مشرکین بودند و گفتند: یا رسول الله! عده‌ای از ابناء و اخوان و غلامان ما بسوی تو آمدند و فقهی در دین ندارند و برای فرار از اموال و زمین‌های ما خارج شده‌اند. آن‌ها را به ما بازگردان که اگر فقهی در دین ندارند ما به آن‌ها تفهیم کنیم. نبی ﷺ گفت: یا معشر قریش! یا تمام می‌کنید (این رفتار خود را) یا الله بر شما کسی را مبعوث می‌کند که گردنهایتان را با شمشیر برای دین خواهد زد که الله قلوب آن‌ها را (عده‌ای که از مشرکین فرار کرده بودند) امتحان کرده است. گفتند: یا رسول الله! آن شخص کیست؟ ابوبکر گفت: یا رسول الله! او کیست؟ عمر گفت: یا رسول الله! او کیست؟ گفت: کسی که کفش را تعمیر می‌کند و کفش‌هایش را برای تعمیر به علی داد. بعد علی (در کوفه) رو به ما کرد و گفت: رسول الله ﷺ گفت: هرکس که عامدانه بر من کذب بندد مقعدش در نار باشد».

«حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ قَالَ اِنَّا كُنَّا لَنَعْرِفُ الْمُنَافِقِينَ نَحْنُ مَعْشَرَ الْاَنْصَارِ بَعْضِهِمْ عَلَيَّ

بْنِ أَبِي طَالِبٍ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام يُقَالُ وَهُوَ كُنْيَتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابی سعید خدری رضی الله عنه روایت شده که گفت: ما معشر انصار، منافقین را از بغضشان بر علی بن ابی طالب می شناختیم».

«حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبِي النَّصْرِ عَنِ الْمُسَاوِرِ الْحَمِيرِيِّ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَسَمِعْتُهَا تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: لَا يُحِبُّ عَلِيًّا مُنَافِقٌ، وَلَا يُبْغِضُهُ مُؤْمِنٌ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام يُقَالُ وَهُوَ كُنْيَتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ام سلمه رضی الله عنها روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفت: علی را منافق دوست نمی دارد و مؤمن به او بغض نمی ورزد».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى الْفَرَارِيُّ ابْنُ بِنْتِ السُّدِّيِّ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ أَبِي رَيْعَةَ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ». قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِّهُمْ لَنَا. قَالَ عَلِيُّ مِنْهُمْ يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثًا وَأَبُو دَرٍّ وَالْمُقَدَّادُ وَسَلْمَانُ أَمَرَنِي بِحُبِّهِمْ وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام يُقَالُ وَهُوَ كُنْيَتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از بریده بن حصیب روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم گفت: الله مرا امر

کرده که چهار نفر را دوست بدارم و الله نیز آن‌ها را دوست دارد. گفته شد: یا رسول الله! اسم‌های آن‌ها را برای ما بگو. گفت: علی از آن‌هاست و آن را سه مرتبه تکرار کرد. و ابوذر و مقداد و سلمان. الله امر کرده که آن‌ها را دوست بدارم و الله نیز آن‌ها را دوست دارد».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: عَلِيٌّ مِنِّي وَأَنَا مِنْ عَلِيٍّ وَلَا يُودَى عَنِّي إِلَّا أَنَا أَوْ عَلِيٌّ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب ﷺ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از حبشی بن جناده روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: علی از من و من از علی‌ام و ادا نخواهد کرد (عهدی را) از جانب من إلا خودم یا علی».

«حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ صَالِحِ بْنِ حَجٍّ عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ جُمَيْعِ بْنِ عُمَيْرِ التَّمِيمِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ آخَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ عَلِيٌّ تَدْمَعُ عَيْنَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخَيْتَ بَيْنَ أَصْحَابِكَ وَلَمْ تُؤَاجِ بَيْنِي وَبَيْنَ أَحَدٍ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْتَ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب ﷺ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که گفت: رسول الله ﷺ بین اصحابش اخوت برقرار کرد. علی با چشمانی اشک آلود آمد و گفت: یا رسول الله! بین اصحابت اخوت برقرار کردی ولی مرا با کسی برادر نکردی. رسول الله ﷺ

گفت: تو برادر من در دنیا و آخرت هستی».

«حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ عَيْسَى بْنِ عُمَرَ
عَنِ السَّدِّيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَيْرٌ فَقَالَ اللَّهُمَّ انْتَبِي
بِأَحَبِّ خَلْقِكَ إِلَيْكَ يَا كُلُّ مَعِيَ هَذَا الطَّيْرُ فَجَاءَ عَلِيٌّ فَأَكَلَ مَعَهُ». [سنن الترمذي
لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب مناقب علي
بن أبي طالب رضي الله عنه يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از انس بن مالک رضي الله عنه روایت شده که گفت: پرنده‌ای نزد رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بود. گفت: اللهم! محبوب‌ترین خلق تو بیاید تا با من این مرغ را بخورد. علی آمد و با او خورد».

«حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ أَسْلَمَ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا التَّضَرُّ بْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ هِنْدِ الْجَمَلِيِّ قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ كُنْتُ إِذَا سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَعْطَانِي وَإِذَا سَكَتَ ابْتَدَأَنِي». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب
المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب مناقب علي بن أبي طالب رضي الله عنه يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو
تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی رضي الله عنه روایت شده که گفت: وقتی از رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سؤال می‌کردم
جواب می‌داد و وقتی ساکت می‌ماندم او شروع می‌کرد».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الرَّوْمِيِّ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ
عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كَهَيْلٍ عَنْ سُؤَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ عَنِ الصَّنَابِجِيِّ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهُ ﷺ: أَنَا دَارُ الْحِكْمَةِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب ﷺ يُقَالُ وَلَهُ كُنْيَتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی روایت شده که رسول الله ﷺ گفت: من دار الحکمت هستم و علی باب آن است.»

«حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْأَخْوَصُ بْنُ الْجَوَابِ أَبُو الْجَوَابِ عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ جَيْشَيْنِ وَأَمَرَ عَلَىَ أَحَدِهِمَا عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَعَلَى الْآخَرَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَقَالَ: «إِذَا كَانَ الْقِتَالُ فَعَلِيٌّ». قَالَ: فَافْتَتَحَ عَلِيٌّ حِصْنًا فَأَخَذَ مِنْهُ جَارِيَةً فَكَتَبَ مَعِيَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَشِي بِهِ فَقَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَ الْكِتَابَ فَتَغَيَّرَ لَوْنُهُ ثُمَّ قَالَ: «مَا تَرَى فِي رَجُلٍ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ». قَالَ قُلْتُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَغَضَبِ رَسُولِهِ وَإِنَّمَا أَنَا رَسُولٌ. فَسَكَتَ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علی بن ابی طالب ﷺ يُقَالُ وَلَهُ كُنْيَتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از براء بن عازب ﷺ روایت شده که گفت: نبی ﷺ دو جیش را یکی به امارت علی بن ابی طالب و دیگری به امارت خالد بن ولید مبعوث کرد و گفت: اگر قتال صورت گرفت علی امیر باشد. علی حصنی را فتح کرد و جاریه‌ای از آن گرفت (کنیزی را مال خود کرد). خالد به نبی ﷺ نوشت و از علی شکایت کرد. براء گوید: نزد نبی ﷺ آمدم و او کتاب (نامه) را خواند و رنگش تغییر کرد و گفت: بر مردی که الله و رسولش را دوست دارد و الله و رسولش او را

دوست دارند چه می بینی؟ براء گوید: گفتم: اعوذ بالله از غضب الله و از غضب رسولش. من فقط رسولی هستم پس رسول الله صلی الله علیه و آله ساکت شد».

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ الْكُوفِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ، عَنِ الْأَجْلَحِ، عَنِ أَبِي الزَّبَيْرِ عَنِ جَابِرٍ قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا يَوْمَ الطَّائِفِ فَاثْتَجَاهَهُ فَقَالَ النَّاسُ: لَقَدْ طَالَ نَجْوَاهُ مَعَ ابْنِ عَمِّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا ائْتَجَيْتُهُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ائْتَجَاهَهُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، باب مناقب علي بن أبي طالب صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از جابر رضی الله عنه روایت شده که گفت: رسول الله صلی الله علیه و آله روزی در طائف علی را دعوت کرد و با او نجوی نمود. مردم گفتند نجوای او با پسر عمویش طولانی شد. رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: من با او نجوی نکردم ولكن الله با او نجوی کرد».

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَضِيلٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِعَلِيٍّ «يَا عَلِيُّ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يُجَنَّبَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ عَيْرِي وَغَيْرِكَ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، باب مناقب علي بن أبي طالب صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابی سعید رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: یا علی! بر احدی حلال نیست که در حال جنابت از این مسجد (مسجد النبی) عبور کند غیر از من و تو».

«حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبَّاسٍ عَنْ مُسْلِمِ الْمَلَائِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَصَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب ﷺ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از انس بن مالک ﷺ روایت شده که گفت: نبی ﷺ روز دوشنبه مبعوث شد (برسالت) و او و علی روز سه شنبه صلوات خواندند».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي بَلْجَعَنْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِسَدِّ الْأَبْوَابِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المناقب عن رسول الله ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب ﷺ يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابن عباس رضي الله عنهما روایت شده که گفت: نبی ﷺ امر به سد ابواب (مسجد) کرد إلا باب علی».

ممکن است در برهه‌ای از زمان چنین بوده باشد ولی رسول الله ﷺ در آخر عمرش که خبر از وفات خود داد به سد ابواب امر کرد إلا باب ابوبکر الصدیق ﷺ. این نشان می‌دهد که در زمان وفات رسول الله ﷺ بابی بر مسجد النبوی باز نمی‌شد إلا باب خانه ابوبکر الصدیق ﷺ. والله أعلم.

«حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَخِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ

بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَخَذَ بِيَدِ حَسَنِ وَحُسَيْنٍ فَقَالَ: مَنْ أَحَبَّنِي وَأَحَبَّ هَدَيْنِ وَأَبَاهُمَا وَأُمَّهُمَا كَانَ مَعِيَ فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب عليه السلام يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی بن ابی طالب علیه السلام روایت شده که گفت: نبی صلی الله علیه و آله دست حسن و حسین را گرفت و گفت: هرکس مرا و این دو را و پدر و مادر این دو را دوست بدارد همراه من و در درجه من در یوم القیامه باشد».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي بَلْجَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَوَّلُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ باب مناقب علي بن أبي طالب عليه السلام يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تُرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت شده که گفت: اولین شخصی که صلوات خواند علی بود».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُتَنِّي قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي حَمْرَةَ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ يَقُولُ أَوَّلُ مَنْ أَسْلَمَ عَلَيَّ. قَالَ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِإِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ فَأَنْكَرَهُ وَقَالَ أَوَّلُ مَنْ أَسْلَمَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ». [سنن الترمذي لمحمد بن عيسى الترمذي، كتاب المَنَاقِبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، باب مناقب علي

بن أبي طالب عليه السلام يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از زید بن ارقم روایت شده که گفت: اولین شخصی که اسلام آورد علی بود. عمرو بن مره (از راویان این حدیث) گوید: این را به ابراهیم نخعی ذکر کردم ولی او انکار کرد و گفت: اولین شخصی که اسلام آورد ابوبکر صدیق بود.»

«حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَحْيَى بْنِ عَيْسَى الرَّمِّيِّ حَدَّثَنَا عَيْسَى الرَّمِّيِّ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ زَرِّ بْنِ حُبَيْشٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: لَقَدْ عَهَدَ إِلَيَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله الْأُمِّيُّ أَنَّهُ لَا يُحِبُّكَ إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا يُبْغِضُكَ إِلَّا مُنَافِقٌ». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله باب مناقب علي بن أبي طالب عليه السلام يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از علی عليه السلام روایت شده که گفت: نبی صلى الله عليه وآله بر من عهد کرده که تو را دوست نمی‌دارد إلا مؤمن و به تو بغض نمی‌ورزد إلا منافق.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَيَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَعَيْرٌ وَاحِدٌ قَالُوا أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الْجَرَّاحِ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ صُبْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ شَرَّاحِيلَ قَالَتْ حَدَّثَنِي أُمُّ عَطِيَّةَ قَالَتْ: بَعَثَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله جَيْشًا فِيهِمْ عَلِيٌّ. قَالَتْ فَسَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وآله وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَا تَمْتِنِي حَتَّى تُرِيَنِي عَلِيًّا». [سنن الترمذی لمحمد بن عیسی الترمذی، کتاب المناقبِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله باب مناقب علي بن أبي طالب عليه السلام يُقَالُ وَكَهْ كُنَيْتَانِ: أَبُو تَرَابٍ وَأَبُو الْحَسَنِ].

«از ام عطیه روایت شده که گفت: نبی صلى الله عليه وآله جیشی را مبعوث کرد که

بین آن‌ها علی بود. شنیدم که رسول الله صلی الله علیه و آله در حالی که دستانش را بلند کرده بود می‌گفت: اللهم! مرا نمیران تا علی را ببینم».

«حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ أَحْبَرَنِي حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدَعَانَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَتِهِ الَّتِي حَجَّ فَزَلَّ فِي الطَّرِيقِ فَأَمَرَ الصَّلَاةَ جَامِعَةً فَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ فَقَالَ: «أَلَسْتُ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ». قَالُوا: بَلَى. قَالَ: «أَلَسْتُ أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ». قَالُوا: بَلَى. قَالَ: فَهَذَا وَرِيٌّ مَنْ أَنَا مَوْلَاهُ اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ اللَّهُمَّ عَادِ مَنْ عَادَاهُ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب فَضْلِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَام].

«از براء بن عازب رضی الله عنه روایت شده که گفت: در حجه الوداع در معیت رسول الله صلی الله علیه و آله بودیم که در طریقی فرود آمد و به صلات جامعه امر کرد و دست علی را گرفت و گفت: آیا من اولی به مؤمنین از انفسشان نیستم؟ گفتند: بلی. گفت: آیا من اولی به هر مؤمنی از نفس خودش نیستم؟ گفتند: بلی. گفت: پس این ولی هر آنکه من مولای اویم است. اللهم! دوست بدار آنکس که او را دوست بدارد. اللهم! دشمن بدار آنکس که او را دشمنی کند».

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْوَاسِطِيُّ. حَدَّثَنَا الْمُعَلَّى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ. وَأَبُوهُمَا خَيْرٌ مِنْهُمَا». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل أصحاب رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب فَضْلِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَام].

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله گفت: حسن و حسین دو سید شباب اهل جنت هستند و پدرشان بهتر از آن دو است.»

«حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى أُنْبَاءُ الْعَلَاءِ
بْنُ صَالِحٍ عَنِ الْمُنْهَالِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَأَخُو
رَسُولِهِ ﷺ وَأَنَا الصَّدِيقُ الْأَكْبَرُ لَا يَقُولُهَا بَعْدِي إِلَّا كَذَّابٌ صَلَّيْتُ قَبْلَ النَّاسِ
بِسَبْعِ سِنِينَ». [سنن ابن ماجه، لأبي عبد الله محمد بن يزيد الربيعي، كتاب فضائل
أصحاب رسول الله ﷺ باب فَضْلُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رضی الله عنه].

«از علی رضی الله عنه روایت شده که گفت: من عبدالله و برادر رسولش صلی الله علیه و آله هستم
و من صدیق اکبر می باشم. بعد از من کسی آن را نگوید إلا کذاب. قبل از
مردم در هفت سالگی نماز خواندم.»